

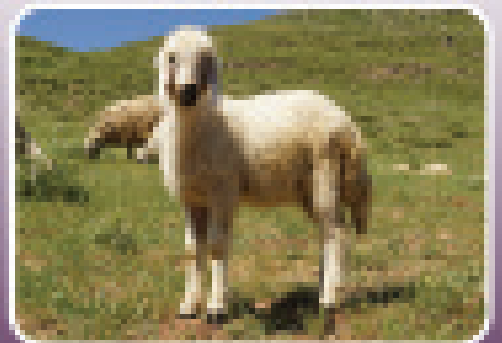
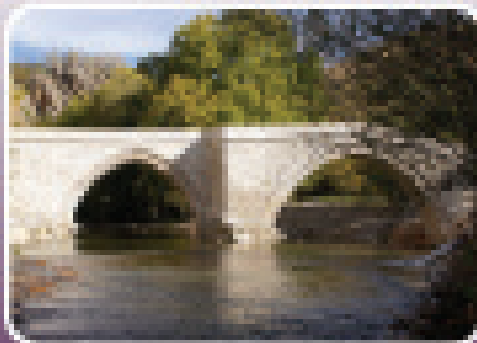

Araştırma Raporları

ARAPGİR

GELECEK STRATEJİLERİ RAPORU

(Arapgir Vizyon 2023)

ARAPGİR GELECEK STRATEJİLERİ RAPORU

(Arapgir Vizyon 2023)

HAZIRLAYANLAR

Prof. Dr. İbrahim GEZER
İnönü Üniv. Öğretim Üyesi, BİLSAM Yön. Krl. Bşk., FKA Kalkınma Kurulu Bşk.

İlhami POLAT
Tarım İl Müdürlüğü, Zir. Yük. Müh.

Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUNCEL
İnönü Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Öğretim Üyesi

Levent İSKENDEROĞLU
Malatya İl Kültür ve Turizm Mdr. Yrd.- Malatya Valiliği KUDEB Başkanı

PROJE YÜRÜTME KURULU

Mikail ÖZKAYA, *Proje Koordinatörü*
İsa AKGÜL, *BİLSAM Gençlik Birliği*
Murat AŞAN, *BİLSAM Genel Koordinatörü*
Tuba ULUTAŞ, *BİLSAM Araştırmacı, Sosyolog*
Nagehan ÖZBEK, *BİLSAM Bilgi İşlem Sorumlusu*
Enes YILDIRIM, *BİLSAM Gençlik Birliği*

Eylül 2013, MALATYA

BİLSAM Araştırma Raporları 5

ISBN: 978-605-86049-2-6

Baskı ve Tasarım

Basım Yeri : Diltemizler Ev Ger. Elek. , Rek. , Mat. , İnş. Taah. San. Ltd. Şti.

Kapak Tasarım : Nagehan ÖZBEK **İç Tasarım :** Hasan ATEŞ

Basım Yılı: 2013

BİLSAM Yayınları

K. Hüseyinbey Mh. Azizler 1. Sokak No:4 İstanbulluoğlu Konağı MALATYA

Telefon : 0422 323 69 80 / 0507 748 06 43 Faks : 0422 323 36 33

Web: www.bilsam.org; E-Mail : bilgi@bilsam.org

SUNUŞ

Geleceği tahmin etmek yetmez, inşa etmek de gerekir.

Eğitimci, akademisyen, işadamı, kamu görevlisi hemen her meslekten çok sayıda kişinin bir araya gelerek kurduğu BİLSAM; eğitim, araştırma ve yayıncılık başta olmak üzere birçok alanda faaliyet yürüten ve projeler gerçekleştiren bir sivil toplum kuruluşudur.

BİLSAM'ın temel amacı; bilgi çağında, bilgiden hareketle Anadolu kültürünün yerel değerlerini, İslam kültürünün manevi değerlerini ve insanlık kültürünün evrensel değerlerini beraberce önemseyen bir yaklaşımla, eğitim, kültür ve sosyal sorunlara yönelik projeler geliştirmek ve bu yolla başta ilimiz olmak üzere ülkemizdeki entelektüel, sosyal ve kültürel sermayenin gelişimine katkı sağlamaktır.

Elinizdeki çalışma “BİLSAM Sosyal Araştırmalar Merkezi” tarafından 2011 yılında yayımlanan Malatya Vizyon 2023 başlıklı çalışmamızın ilçe versiyonu olarak ortaya çıkmıştır. Merkez ve ilçelerimiz için ayrı ayrı hazırlanan bu raporların temel amacı; ilimiz ve ilçelerimizin mevcut durumu ve potansiyellerini analiz etmek, kazanım ve sorunlarını ortaya koymak ve geleceğe yönelik stratejiler geliştirerek gelişim süreçlerine katkı sağlamaktır.

Malatya'nın merkez ile ilçeleri arasındaki gelişmişlik farkı en yüksek olan illerden biri olması gerçeği ile ilimizin büyükşehir olma sürecine daha sistemli bir başlangıç yapma ihtiyacı bu çalışmanın temel motivasyon kaynaklarını oluşturmuştur.

Elinizdeki çalışmada; Akçadağ ilçesinin mevcut durumu ve potansiyeli değerlendirilmiş, ilçe vizyonu belirlenmiş, ilçenin sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerileri tartışılmış, belirlenen stratejik öncelikler ve gelişim eksenlerine uyumlu olarak stratejik amaçlar tespit edilmiş ve bu amaçların gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan kentsel gelişim yol haritası çıkarılmıştır.

Bir sivil toplum kuruluşu tarafından hazırlanması ve merkez ile birlikte bütün ilçeleri kapsaması yönüyle ülkemizde ilk olma özelliği taşıyan bu çalışmayı diğer araştırma raporlarından ayıran önemli farklardan biri de tamamen katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmış olmasıdır. Raporların hazırlanması sürecinde merkez ve ilçelerde ilgili bütün kesimlerden temsilcilerin katılımıyla çok sayıda çalıştay gerçekleştirilmiş ve raporların bazı kısımları bu çalıştaylarda ortaya çıkan görüş ve düşünceler dikkate alınarak olgunlaştırılmıştır.

Bu vesileyle bu raporun hazırlanması sürecine katkı sağlayan başta ilçe yöneticileri ve çalıştay katılımcıları olmak üzere, proje yürütme kuruluna, BİLSAM Gençlik Birliği üyelerinden İlyas Karabekmez, Zehra Öztürk, Nilgün Gümüşsu, Ersin Başaran, Mehmet Berkant Gezer, Ömer Faruk Fırat, Metin şenele teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Faydalı olması dileğiyle...

Prof. Dr. İbrahim GEZER
BİLSAM Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	4
1.1. Küreselleşme Sürecinde Kentsel Ekonomiler	5
1.2. Kentsel Markalaşma	5
1.3. Sürdürülebilir Kentsel Gelişim	6
1.4. Bölgeler arası, Bölge İçi ve İl İçi Gelişmişlik Farkları	7
1.5 . İl ve İlçelerimizi İlgilendiren Üst Ölçekli Planlar	9
2. MALATYA İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	11
2.1. Rakamlarla Malatya	11
2.2. Malatya ve İlçelerinin Nüfus Yapısı ve Dağılımı	12
2.3. Malatya’da Kentsel Altyapı	14
2.4. Malatya ve İlçelerinde İşlevsel Sektörler	16
2.5. Malatya ve İlçelerinin Çevresel Etkileşim Durumu.....	17
2.6. Malatya İçin Önem-Performans Araştırması.....	20
3. ARAPGİR İLÇESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	22
3.1. Rakamlarla Arapgir	22
3.2. Arapgir Tarihi	22
3.3. Coğrafi Konum	23
3.4. İklim Yapısı ve Bitki Örtüsü.....	23
3.5. Nüfus Yapısı ve Dağılımı.....	23
4. ARAPGİR’İN STRATEJİK UNSURLARI	25
5. ARAPGİR’İN ÖNEMLİ PROJELERİ	26
6. ARAPGİR’DE EĞİTİM	27
6.1. Eğitim Kurumu, Eğitimci ve Öğrenci Sayıları	27
6.2. Arapgir’de Bulunan Lise ve Dengi Okullar	27
6.3. Arapgir İlçesinin Eğitim Göstergeleri	27
7. ARAPGİR’DE SAĞLIK	29
8. KÜLTÜR ve TURİZM	30
8.1. Kültür	30
8.2. Turizm	30
8.3. Arapgir’in Önemli Tarihi Eserleri	31
9. ÇEVRE VE ORMAN	35
10. ARAPGİR’DE GENEL EKONOMİK YAPI	39

11. TARIM ve HAYVANCILIK	41
11.1. Arapgir'in Arazi Varlığı ve Sulanabilirlik Durumu	41
11.2. Arapgir'de Bitkisel Üretim	43
11.3. Üzüm Yetiştiriciliği	43
11.4. Arapgir Köhnü Üzüümü	44
11.5. Bitkisel Üretim Kârlılık Durumu ve Analizi	45
11.6. Arapgir'de Hayvansal Üretim	47
11.7. Tarımsal Gelişim İçin Alınacak Bazı Tedbirler	48
12. ARAPGİR'DE SANAYİ	51
13. ARAPGİR'DE ULAŞIM	52
14. İSTİHDAM VE İŞSİZLİK	53
14.1. Türkiye'de İstihdam ve İşsizlik	53
14.2. Malatya'da İstihdam, İşgücü ve İşsizlik	53
14.3. Arapgir'de İşsizlik	54
15. ARAPGİR DURUM ANALİZİ (GZFT Analizi)	55
15.1. Başarılarımız / Kazanımlarımız	55
15.2. Güçlü Yanlarımız	55
15.3. Zayıf Yanlarımız / Sorunlarımız	55
15.4. Fırsatlar	56
15.5. Risk ve Tehditler	56
16. ARAPGİR İÇİN STRATEJİK SEKTÖRLER	57
17. ARAPGİR İLÇESİ İÇİN STRATEJİK AMAÇLAR	58
18. ARAPGİR İÇİN KENTSEL GELİŞİM YOL HARİTASI	59
19. ARAPGİR İÇİN VİZYON ÖNERİSİ	60
20. ARAPGİR İÇİN PROJE ÖNERİLERİ	61
21. SONUÇ VE ÖNERİLER	62

TABLO VE HARİTALAR

Tablo 1.1. Türkiye’de 26 Düzey 2 Bölgesi İtibarıyla Çeşitli Göstergeler	8
Tablo 2.1. Rakamlarla Malatya	11
Tablo 2.2. Malatya Nüfusunun İl İçi, Ülke İçi ve Ülke Dışı Dağılımı (2012)	12
Tablo 2.3. En Çok Malatyalı Nüfus Barındıran İl ve Ülkeler	13
Tablo 2.4. Malatya İlindeki Belediyelerin Altyapı Durumu	15
Tablo 2.5. Malatya ve İlçelerinde İşlevsel Sektörler	16
Harita 2.1. Malatya ve Çevresinde Etkileşim ve Etki Alanları	17
Tablo 2.6. Malatya ve İlçelerinin İlişki Kümeleri	17
Tablo 2.7. Malatya ve İlçelerinin İlişki Kümeleri ve İlgili Fonksiyonlar	18
Harita 2.2. Günlük, Ticari ve İdari İlişkiler	19
Tablo 2.8. Malatya İçin Önemli Bulunan Alanlar	21
Tablo 2.9. Malatya İçin Önemli Bulunan Alanların Performans Durumu	21
Tablo 3.1. Rakamlarla Arapgir	22
Tablo 3.2. Arapgir Nüfusunun Son 50 Yıllık Değişimi	24
Tablo 5.1. Arapgir’de Son Yıllarda Gerçekleştirilen Önemli Projeler	26
Tablo 6.1. Kurum, Eğitimci ve Öğrenci Sayıları	27
Tablo 6.2. Okullaşma Oranlarının Karşılaştırılması	27
Tablo 6.3. Öğretmen Başına Öğrenci Sayılarının Karşılaştırılması	27
Tablo 6.4. Derslik Başına Öğrenci Sayılarının Karşılaştırılması	28
Tablo 6.5. Okur Yazarlık Durumunun Bölge ve Türkiye ile Karşılaştırılması	28
Tablo 7.1. On Bin Kişiye Düşen Yatak Sayısı	29
Tablo 7.2. Arapgir’in Sağlık Hizmetleri Verileri	29
Tablo 7.3. Sağlık Göstergeleri (Yüz bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı, 2012)	29
Tablo 8.1. Malatya, TRB1 ve Türkiye’de Kütüphane ve Kitap Verileri	30
Tablo 9.1. İl Merkezi ve İlçelerin Tarım ve Orman Varlığı	38
Tablo 10.1. İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıraları	40
Tablo 11.1. Tarım Arazileri ve Sulanma Durumu (ha), 2012	42
Tablo 11.2. İlçenin İl ve Ülke ile Karşılaştırmalı Olarak Bitkisel Üretim Alanları (da)	43
Tablo 11.3. Karşılaştırmalı olarak Arapgir İlçesinin Bağcılık Verileri	44
Tablo 11.4. Malatya’da Yetiştirilen Bazı Bitkisel Ürünlerin Son 5 Yıllık Maliyet - Kâr Analizi	46
Tablo 11.5. İlçenin İl ve Ülke ile Karşılaştırmalı Olarak Hayvan Varlığı (Adet)	47
Tablo 13.1. Arapgir’in, Önemli Merkezler ile Komşu İl ve İlçelere Uzaklığı	52
Tablo 14.1. İlçelerin İşsizlik Durumu	54

ÖNSÖZ

Bir medeniyetin en önemli maddi mirası, kurduğu şehirlerdir.

Şehirler, insanlığın tarihsel yürüyüşü içinde insanoğlu tarafından ortaya çıkarılan en orijinal ve en karmaşık yapılardır. Şehirler geçmişten günümüze her zaman önemli olagelmiş ve tarihin şekillenmesinde önemli bir rol oynamışlardır. İlahi dinler, büyük anlatılar, büyük medeniyetler, önemli düşünce ve sanat akımları hep şehirlerde doğmuş, gelişmiş ve yayılmıştır. Buna bağlı olarak peygamberler, filozof ve düşünürler, önemli fikir ve aksiyon adamları da hep şehirlerde ortaya çıkmış ve mücadelelerini buralarda sürdürmüşlerdir.

Her insanın bir ruhu ve kimliği olduğu gibi her şehrin de bir ruhu ve kimliği vardır. Sadece geniş caddeler, büyük binalar ve sokakları dolduran kalabalıklar bir yeri “şehir” yapmaya yetmez. Bir yerin şehir olabilmesi için oraya bir kimlik, bir kişilik, bir ruh kazandırmak gerekir.

Bu yüzden insanlar şehirleri önce içlerinde kurarlar. Şairler şiirlerine konu eder, ressamlar tuvale işler, yazarlar hikâye ve romanlarına tema olarak seçerler. Sanatçı özlemini dile getirir, düşünce insanı şehrin felsefesini kurar, mimar proje üretir ve sonra icracılar çıkar ve kurarlar şehri... Bu yönüyle kentler, bir coğrafyada yaşayan insanların üretkenliği, birlikte iş yapabilme yeteneği, estetik anlayışı, medeniyet seviyesi ve farklılıklara karşı tutumlarının açık bir göstergesidir. Bu anlamda nerede bir kent varsa orada bir medeniyet vardır ve her şehir bir medeniyetin aynasıdır.

Bir şehirde yaşayan insanlar ile yaşanan şehir arasında derinlikli ve çok boyutlu bir etkileşim söz konusudur. Şehirleri elbette ki insanlar kurar, ancak şehirler de tarihi yapısı, mimarisi ve estetiğiyle insanları biçimlendirirler. İnsanların günlük hayatlarındaki davranış kalıpları, düşünce biçimleri hatta politik tercihleri şehirler tarafından şekillendirilir.

Bu yönüyle bir şehir, binası olmayan bir okul, duvarları olmayan bir sınıf, kitapları olmayan bir kütüphane gibidir. Orada ne bir öğretmen, ne de formalı çocuklar vardır. Fakat bütün öğrenciler, doğuştan itibaren bu okula kaydolurlar ve öldükten sonra bile orada kalmaya devam ederler. Dolayısıyla şehir hakkında konuşmak, aslında insan, çevre, hayat ve ölüm hakkında konuşmaktır.

Bu yönüyle insanların ve diğer canlıların potansiyellerini ortaya koymalarına ve varoluşsal amaçlarını gerçekleştirmelerine en çok hizmet edecek unsurların başında güzel, anlamlı ve insani derinliği olan şehirler kurmak gelecektir. Bir coğrafyada yaşayan insanlara ve diğer canlılara yapılacak en büyük iyiliklerden biri güzel şehirler kurmaktır. Elinizdeki çalışma bu amaca mütevazı bir katkı amacıyla hazırlanmıştır.

Arapgir Gelecek Stratejileri Raporu Çalıştay Katılımcı Listesi (Alfabetik Sırayla)

S/N	Katılımcının Adı ve Soyadı	Kurum / Görev
1	A.Tuncay Çağdaş	Arapgir Belediye Ruhsat Müdürü
2	Ahmet Şahin	Müftü vekili
3	Ali Şener	Aktaş köyü İhtiyar heyeti
4	Ayşe Kavas	Arapgirli Kadınlar Derneği Üyesi
5	Bayram Koç	Arapgir Belediye Fen İşleri Personeli
6	Dursun Özgüler	Arapgir MYO Müdürü
7	Ercan Turan	Arapgir Kaymakamı
8	Eyüp Sağlam	Harita mühendisi/ AK Parti İl Başkan Yrd.
9	Haluk Cömertoğlu	Arapgir Belediye Başkanı
10	Hayrettin Beyhan	BİLSAM
11	Hilmi Öksüztepe	İlçe Tarım Müdürü
12	Hüseyin Gürer	Arapgir Çok Programlı Lise müdürü
13	Hüseyin Şafak	Ziraat Odası Başkanı
14	İbrahim Gezer	Öğretim Üyesi / Sivil Toplum Temsilcisi
15	İrfan Kaya	İl Özel İdare Genel Sekreteri
16	İsa Akgül	BİLSAM
17	Kamuran Sezer	Arapgir Postası Gazetesi
18	Kemal Serdar Sönmez	Ormansırı köyü muhtarı
19	Levent İskenderoğlu	KUDEB Başkanı
20	Mahir Çelik	Eczacı-Arapgir Kültür Derneği başkanı
21	Mehmet Tümer	AK Parti İlçe başkanı
22	Mehmet Türkeş	Devlet Hastanesi Müdürü
23	Mesut Kavas	Arapgir Belediye Fen İşleri Müdürü
24	Metin Gümüş	Belediye Meclis Üyesi
25	Metin Şenel	BİLSAM
26	Mikail Özkaya	BİLSAM
27	Murat Aşan	BİLSAM
28	Murat Sezik	İl Özel İdare Kültür ve Sosyal İşler Md.
29	Mustafa Erarslan	Vaiz
30	Nejat Güzeler	Eczacı /MHP İlçe başkanı
31	Nilüfer Cömertoğlu	Arapgirli Kadınlar Derneği Başkanı
32	Onur Keleşler	Arapgir Nazar Otel Sahibi
33	Recep Ayhan	SYD Vakfı Müdürü
34	Selahattin Sayman	İş Adamı
35	Semra Eren	Kaymakamlık Yazı İşleri Müdürü
36	Tarkan Koca	Arapgir MYO Müdür Yrd.
37	Turhan Onar	Mehmet Akif Mahallesi Muhtarı
38	Vahap Kızılbağlı	Arapgir Şoförler Odası Başkanı
39	Yusuf Özcan	YERDES Temsilcisi

1. GİRİŞ

Günümüzde kentleşme eğiliminin arttığı ve buna bağlı olarak sürdürülebilirlik olgusunun her geçen gün daha çok önemsendiği bir dönemde yaşıyoruz. Birleşmiş Milletler uzmanlarının yaptığı hesaplamalara göre 2008 yılında tarihte ilk defa dünya üzerinde şehirlerde yaşayan insanların sayısı kırsalda yaşayanların sayısını geçmiş bulunuyor. Artık dünya nüfusunun %50'den, Türkiye nüfusunun %75'den, Malatya nüfusunun ise %65'den fazlası şehirlerde yaşamaktadır. Oysa 1950 yılına kadar Türkiye nüfusunun sadece %15'i kentlerde %85'i kırsalda yaşamaktaydı (TÜİK 2010).

Türkiye'de 2013 yılında yapılan bir düzenlemeyle nüfusu 750 binin üzerinde bulunan iller, il sınırları esas alınarak büyükşehir belediyesine dönüştürülmektedir. Bu düzenlemeyle büyükşehir belediye sayısının 30'a ulaşması, Türkiye yüzölçümünün yüzde 51'inin, nüfusun ise yüzde 77'sinin büyükşehir belediyesi kapsamına girmesi beklenmektedir (Anonim, 2013a).

Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde hızlı şehirleşme sürecine paralel olarak büyük şehirler göçlerin yoğun bir şekilde yönlendiği merkezler olmaya devam etmiş, şehir nüfusunun toplam nüfusa oranı yüzde 67,5'ten yüzde 72,3'e yükselmiştir. 2012 yılı itibarıyla Türkiye'de nüfusu bir milyonun üzerinde olan şehir sayısı 20'ye ulaşmıştır (Anonim, 2013a).

Yaklaşık on bin yıllık bir tarihe yaslanan, iki bin yıldır kendi adıyla var olan, bu süreçte Türkiye ve dünyanın ortak mirasına önemli değerler katmış olan Malatya, ülkemizin önemli illerinden birisidir. Malatya, ülkemizdeki kültür ve insan zenginliğinin belli bir ahenk ve belli bir insicamla bir araya geldiği, bir coğrafyada buluşup harmanlandığı, kaynaştığı ve bu renklerin birbirini tamamlayarak adeta bir "ebru" oluşturduğu güzel bir şehirdir. Bu anlamda, Malatya farklı düşüncelere karşı hoşgörüsüyle tanınan ve birbirlerinin varlığında anlam ve zenginlik bulan insanların yaşadığı bir coğrafyadır.

Malatya'nın 13 ilçesinden biri olan Arapgir özellikle turizm ile tarım ve hayvancılıkta önemli potansiyele sahiptir. Ayrıca Arapgir kent kimliğini uzun yıllar önce kazanmış ilçelerimizden biridir.

Arapgir bu potansiyeline rağmen hâlihazırda birçok sorunla karşı karşıyadır. Bu sorunların başında ilçenin karşı karşıya kaldığı negatif göç gelmektedir. İlçe ciddi düzeyde dışarıya göç vermekte olup son 20 yıl içinde nüfusunun yarısını kaybetmiştir.

İl olarak Malatya'nın en önemli sorunlarından biri hiç şüphesiz ki merkez ile kırsal (ilçeler, beldeler ve köyler) arasındaki aşırı düzeye ulaşmış gelişmişlik farkıdır. Malatya, bölgede merkez ile kırsal arasındaki gelişmişlik farkının en fazla olduğu illerin başında gelmektedir.

2004 yılında DPT tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada Türkiye'nin toplam 872 ilçesi sosyoekonomik gelişmişlik açısından sıralamaya tabi tutulmuş, bu sıralamada Malatya merkez ilçe 37. sırada yer alırken Arapgir ancak 437. sırada yer alabilmiştir.

Arapgir ilçesinin mevcut sorunlarından kurtulabilmesi için kamu, özel sektör ve sivil toplum arasındaki işbirliği daha sistematik ve nitelikli hale getirilmeli, ilçenin potansiyelleri ortaya konulmalı, dinamikleri harekete geçirilmelidir.

Elinizdeki çalışma böyle bir süreci tetiklemek ve bir şeyler yapma ihtiyacı duyacak icracılar için neler yapılması gerektiğine dair bir yol haritası ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu çalışma çerçevesinde ilçenin durum analizi yapılmış, mevcut potansiyeli ve kaynakları belirlenmiş, ilçenin sosyoekonomik ve sosyokültürel dönüşüm dinamikleri ile öncü sektörleri tespit edilmiş ve ilçenin imkân ve potansiyelinin nasıl harekete geçirileceğine dair görüş, düşünce, öneri ve projeler ortaya konulmuştur.

1.1. Küreselleşme Sürecinde Kentsel Ekonomiler

Bir taraftan küreselleşmenin alabildiğine hızlandığı diğer taraftan bu durumun yerel dinamikleri doğrudan etkileyerek, yerel ve bölgesel kalkınma açısından yeni şartlar ve fırsatlar ortaya çıkardığı bir dünyada yaşıyoruz. Küresel rekabet koşulları altında kendileri birer rekabet birimine dönüşen şehirler ve bölgeler, dinamiklerini ve potansiyellerini değerlendiren uygun stratejiler çerçevesinde ve bütün kesimleri kalkınma sürecine katan iyi yönetim modellerini hayata geçirerek daha hızlı bir gelişme eğilimi yakalama şansına sahip olmuştur (Anonim, 2008a).

Küresel boyutta yaşanan bu gelişmeler, yerel girişimcilik kabiliyeti yüksek yöreler ile kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının iyi organize olarak belirli stratejiler ve politikalar doğrultusunda ortak hareket edebildiği il ve ilçelerin rekabette öne çıkmasına yol açmıştır.

Ülkemizde, gerek kırsal ve kentsel yerleşim birimleri, gerekse bölgeler arasındaki sosyoekonomik yapı ve gelir düzeyi dengesizlikleri önemini korumaktadır. Mevcut fiziki ve sosyal altyapı ile kentlerin sunduğu istihdam imkânları yoğun göç hareketlerinin yarattığı nüfus baskısını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bu yapı, bölgelerin, sorunlarına ve potansiyellerine göre farklılaştırılmış tedbirleri içeren bütüncül bir bölgesel gelişme politikasını zorunlu kılmaktadır.

1.2. Kentsel Markalaşma

Günümüzde, tüm şehirler ekonomik açıdan avantaj elde edebilmek için diğer şehirlerle rekabet halindedir. Bir zamanlar sadece ulusal hatta bölgesel düzeyde olan şehirlerarası bu rekabet günümüzde uluslararası boyut kazanmıştır.

Ancak il ve ilçelerin diğer şehirlerle rekabet edebilmek için yaptığı çalışmalara bakıldığında pek çoğunun birbirinden bağımsız faaliyetler olduğu göze çarpar. Aslında bir şehre gerçekten rekabetçilik kazandıracak şey, birbirlerinden kopuk, bağımsız aktiviteler yerine birbirleriyle koordineli ve tek bir amaca hizmet eden inisiyatiflere odaklanmak olmalıdır. Bunu sağlayacak şey ise her kentsel alan için net bir vizyon tanımlamak, hedefler koymak ve bütün aktiviteleri bu hedefe odaklamaktır.

Bunun için il ya da ilçelerin farklılıkları, markaları, öne çıkarılacak unsurları, ürünleri, hizmetleri, sundukları yaşam koşulları ve değerleri belirlenmeli ve bunlar potansiyel ziyaretçilere ve hedef kitleye aktif ve sürekli bir şekilde tanıtılmalıdır.

Peki nedir şehir markası? Bu hususta Uluslararası Rekabet Araştırmaları Merkezi İstanbul Danışmanlık Ofisi kıdemli müdürlerinden Güneş Süsler şunları ifade etmektedir (URAK, 2009).

"Marka genellikle kozmetik bir çalışma veya iletişimden ibaret olarak algılanmaktadır. Hatta çoğu zaman markalaştırma çalışması kapsamında bir şehir için bir logo tasarımı yapılmakta ve bu bir reklam filmi ile desteklenmektedir. Ancak, bu yatırımların etkili olabilmesi için tüm bu çalışmaların şehrin güçlü yönlerini, farklılaştırıcı niteliklerini ön plana çıkartan, bölgede yaşayanlara ve bölgeyi ziyaret edecek insanlara anlamlı gelecek bir değer önerisinin üzerine dayandırılması gerekmektedir.

Bir şehrin ya da bölgenin tarihi, o yöreye ait ürünler, hizmetler, markalar, o bölgede yaşayanların tavır ve tutumları, şehrin fiziki yapısı gibi pek çok şey bir şehir algısının oluşturulmasında etkilidir.

Ürün ve hizmet marka yönetimine kıyasla şehir markalaşması; kamu kuruluşları, özel sektör firmaları, şehir halkı gibi çok farklı paydaşlar için içine girdiğinden oldukça karmaşık bir süreçtir. Çünkü çoğunlukla her paydaşın farklı bir hedefi olabilmekte, şehrin ürettiği ürünler ve sunduğu hizmetler farklı mesajlar vererek şehrin tek bir algısının yaratılmasına engel olabilmektedir. Ürün markalarına bakıldığında ise markanın tek bir sorumlusu olup tüm aktiviteleri koordine ederek dış dünyaya tek bir mesaj verilmesini sağladığı

gözlemlenmektedir. İşte bu sebepten ötürü, şehir markalaşmasındaki en önemli başarı faktörlerinden biri, şehir markalaşma sürecini ve sonrasında şehirle ilgili alınacak tüm inisiyatifleri koordine edip yönlendiren organizasyonların ve sistemlerin yaratılmasıdır.

Şehir markalaşmasında farklı paydaşların ve performanslarının şehrin imajı üzerinde etkisi olacağından, farklı tüm paydaşların mutabakatını ve katılımını sağlamak çok kritiktir.

Markalaşma sürecine, şehrin stratejik araştırmalarının yapılmasıyla başlanmalıdır. Rekabetçilik endeksinde ele alınan alt değişkenlerde olduğu gibi, insan gücü, altyapı, çevresel kalite, eğitim olanakları, doğal güzellikler, tarih, kültürel tesisler, spor, eğlence hayatı ve hatta yerel halkın tavır, tutum ve misafirperverliği gibi çeşitli konular incelenmelidir. Şehrin detaylı bir şekilde değerlendirilmesi, şehrin güçlü yanlarıyla beraber kendisini geliştirmesi gereken zayıf alanları da ortaya çıkaracaktır.

Öte yandan vizyonun ve tanımlanan şehir marka stratejisinin arkasında durulabilmesi ve gerçekçi olabilmesi için bazı altyapısal gereksinimlerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Örneğin, yol ve ulaşım altyapısının iyileştirilmesi, yeni mekânlar/eğlence/kültür tesisleri açılması ve yaşam kalitesini artıracak inisiyatiflere ihtiyaç duyulacaktır. Şehrin vizyonu ve marka stratejisi ortaya konulduktan sonra bir iletişim ve imaj kampanyası ile verilmek istenen mesajlar hedef kitleye iletilmelidir”.

1.3. Sürdürülebilir Kentsel Gelişim

Sürdürülebilir kalkınma; kaynak kullanımında kuşaklar arası hakkaniyetin sağlanarak sosyal, ekonomik ve çevresel alanlarda dengeli gelişmeyi öngörmektedir. Sürdürülebilirlik kavramının mekân boyutunda, mekânsal eşitlik ve yaşam kalitesi öne çıkmaktadır (KENTGES, 2010). Bu anlamda adalet, özgürlük, eşitlik, hukuk, hakkaniyet, şeffaflık, ahlakilik, insan hakları, insan onuru ve haysiyeti gibi değer ve ilkelerin esas alındığı bir kentsel gelişim yaklaşımı geliştirmek esas olmalıdır. Bu ilke ve değerler kısa adı “Kentsel Gelişme Stratejisi (KENTGES)” olan Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planında aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Yerel Yönetimlerin hizmet sunumunda, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve verimliliğin esas alınması,
- Kamu hizmetlerinden yararlanmada fırsat eşitliğinin sağlanması,
- İşbirliği ve dayanışma kültürü için katılım yöntemlerinin geliştirilmesi ve kurumsallaştırılması,
- Yerel kültürel değer ve geleneklerin korunup geliştirilmesi,
- Doğal kaynakların kullanımında ekolojik dengenin gözetilmesi,

- Kültürel varlıkların korunması, yaşatılması ve geliştirilmesi,
- Yaşayanların güvenli içme suyuna, yeterli altyapıya ve ulaşım imkânlarına erişiminin sağlanması,
- Yerel düzeyde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın gerçekleştirilmesi,
- Toplumsal dayanışma ve bütünleşme kültürünün geliştirilmesi, kentsel yoksulluk ve eşitsizliklerin giderilmesi,
- Çok merkezli, yığılmayı önleyen ve dengeli mekânsal gelişmeye odaklı, dinamik, çekici ve yarışmacı yerleşmeler sisteminin oluşturulması,
- Yerleşmelerin planlanmasında, nüfus ve ekonomik faaliyetlerin yer seçimi ve mekânsal dağılımında, çevresel, doğal ve ekolojik eşiklere ve taşıma kapasitesine uyulması,
- Yerleşmelerde, tüketim kalıplarının doğal ve kültürel çevre üzerindeki etkilerini azaltacak yöntemlerin teşvik edilmesi,
- Doğal ve teknolojik tehlike ve risklerden arındırılmış, sağlıklı, güvenli, nitelikli yaşam çevrelerinin oluşturulması,
- Yerleşmelerde ekonomik, sosyal ve mekânsal gelişmelerin yaşam destek sistemleri üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması, hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi.

1.4. Bölgeler arası, Bölge İçi ve İl İçi Gelişmişlik Farkları

Ülkemizdeki bölgeler arası gelişmişlik farkı önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Hemen hemen tüm kalkınma planlarında özellikle üzerinde durulmasına ve tedbirler öngörülmesine rağmen, bu konuda önemli bir mesafe alınamamıştır. Bölgeler arası gelişmişlik farkı azalacağına her geçen gün artmaktadır. Bu durum ülkemizde yaygın bir şekilde yaşanan göçlerin de en temel sebeplerinden biridir. Tablo 1.1. Ülkemizdeki bölgelerarası gelişmişlik farkını ve bu farkın boyutlarını açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 1.1. Türkiye'de 26 Düzey 2 Bölgesi İtibarıyla Çeşitli Göstergeler (Kaynak: TÜİK ve Kalkınma Bakanlığı)

Bölgeler	SEGE 2011 ¹	Nüfusun Payı ²	Nüfusun Artış Hızı ³	Şehirleşme Oranı ⁴	GSKD'ye Katkısı ⁵	Büyüme Hızı ⁶	Kişi Başı Gelir ⁷	İşsizlik Oranı ⁸
TR10 (İstanbul)	1	18,3	1,9	98,8	27,7	5,3	155	11,3
TR51 (Ankara)	2	6,6	2,1	96,1	8,5	5,6	134	9,5
TR31 (İzmir)	3	5,3	1,4	90,2	6,5	4,5	123	14,8
TR41 (Bilecik, Bursa, Eskişehir)	4	4,9	1,8	85,7	6,6	6,6	138	7,4
TR61 (Antalya, Burdur, Isparta)	5	3,7	2,3	64,1	3,9	4,9	110	8,2
TR42 (Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya, Yalova)	6	4,5	2,0	76,0	6,2	6,6	141	10,5
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	7	3,7	1,4	50,2	3,6	3,9	97	7,7
TR21 (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ)	8	2,1	1,8	66,3	2,7	7,4	130	7,4
TR62 (Adana, Mersin)	9	5,0	1,1	82,2	4,0	4,9	78	10,6
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	10	2,2	0,7	49,9	2,2	6,7	96	5,4
TR52 (Karaman, Konya)	11	3,0	0,9	70,1	2,4	5,0	77	6,1
TR33 (Afyon, Kütahya, Manisa, Uşak)	12	3,9	0,2	55,1	3,6	6,4	88	4,4
TR81 (Bartın, Karabük, Zonguldak)	13	1,3	0,1	52,1	1,3	2,1	93	7,3
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	14	3,1	0,5	65,0	2,3	5,0	73	8,2
TR83 (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat)	15	3,6	-0,1	59,7	2,8	5,5	74	5,7
TRC1 (Adıyaman, Gaziantep, Kilis)	16	3,3	2,2	78,6	1,6	4,7	49	11,8
TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize, Trabzon, Ordu)	17	3,4	0,4	37,9	2,6	6,7	75	6,3
TR71 (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde)	18	2,0	0,3	51,0	1,5	4,9	72	6,8
TR82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop)	19	1,0	0,3	35,4	0,7	1,3	71	5,6
TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli)	20	2,2	0,9	55,4	1,3	4,7	59	8,5
TR63 (Hatay, K. Maraş, Osmaniye)	21	4,0	1,3	57,2	2,6	6,7	63	10,4
TRA1 (Bayburt, Erzincan, Erzurum)	22	1,4	-0,1	50,3	0,9	3,4	59	6,3
TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa)	23	4,4	2,3	61,8	1,7	2,6	40	6,9
TRC3 (Batman, Mardin, Siirt, Şırnak)	24	2,8	1,6	58,5	1,1	8,0	41	21,3
TRA2 (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars)	25	1,5	0,3	36,9	0,6	2,7	38	7,4
TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş, Van)	26	2,8	1,2	43,5	1,0	5,1	36	8,9
TÜRKİYE		100	1,4	72,3	100	5,4	100	9,2

(1) İllerin ve Bölgelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi Araştırması (SEGE 2011) sonuçlarına göre sıralanmıştır.

(2) 2012 yılında bölgelerin Türkiye nüfusundan aldığı yüzde payı göstermektedir.

(3) 2007-2012 dönemi yıllık ortalama nüfus artış hızını göstermektedir.

(4) 2012 yılında 20.000 üstü yerleşimlerdeki nüfusun toplam nüfusa yüzde oranını göstermektedir.

(5) 2008 yılında bölgelerin ulusal Gayri Safi Katma Değerdeki (GSKD) yüzde payı

(6) 2004-2008 dönemi yıllık ortalama GSKD büyüme hızı, 2004 yılı fiyatlarıyla hesaplanmıştır.

(7) Endeks 2008 verisi kullanılarak TR=100 baz alınarak hesaplanmıştır.

(8) 2012 yılında bölgelerin işsizlik oranlarını yüzde olarak göstermektedir.

Ülkemizde doğu batı yönünde, iç ve sahil kesimleri arasında sosyoekonomik gelişmişlik farkları önemini korumaktadır. 2008 yılı ve Düzey-2 bölgeleri itibarıyla GSKD'ye katkı açısından ilk beş bölge yüzde 55,5 paya sahip iken, son beş bölgenin payı yüzde 4,4 düzeyindedir. Kişi başına GSKD açısından gelir düzeyi en düşük ve en yüksek bölge arasında 4,3 kat fark bulunmaktadır.

Beş yüz milyon dolara yaklaşan ticaret hacmi, tarım, sanayi, sağlık ve turizm alanlarında sahip olduğu potansiyel ile TRB1 Bölgesinin önemli illerinden biri olan Malatya, bölgede merkez ile kırsal arası gelişmişlik farkı en fazla olan illerin başında gelmektedir. Bu durum Tablo 1.1'de açıkça görülmektedir.

Türkiye genelinde 872 ilçenin gelişmişlik düzeyi sıralaması incelendiğinde Merkez ilçe 37. sırada yer alırken Malatya'nın ondan sonraki en gelişmiş ilçesi olan Yeşilyurt 353. sırada yer alabilmiştir. Dahası Malatya'nın 13 ilçesinden 10'u bütün ilçeler arasında en az gelişmiş 1/3'lük kısımda yer almaktadır (Tablo 1.1).

Bölgelerarası gelişmişlik farkı konusunda merkezi yönetime, il ve bölge içi gelişmişlik farkları konusunda ise yerel yönetimlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu hususta yapılması gereken ise bölgenin derinlikli bir analize tabi tutularak, mevcut kaynakların neler olduğu, bölge potansiyelinin nasıl harekete geçirileceği, bunun için neler yapılması gerektiği, bölgeyi bekleyen fırsat ve tehditler ile diğer özelliklerin belirlenmesi daha sonra ise buna yönelik proje ve programların uygulamaya konulmasıdır.

1.5 İl ve İlçelerimizi İlgilendiren Üst Ölçekli Planlar

a. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

b. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi

c. Türkiye Turizm Stratejisi (2023)

ç. Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (2012 - 2023)

d. AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES) (2007 - 2023)

e. Türkiye Ulaşım ve İletişim Stratejisi "Hedef 2023" (2011 – 2023)

f. Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) (2013-2023)

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde yer alan bölgesel büyüme odakları (cazibe merkezleri) politikası, az gelişmiş bölgelerde faaliyet ve yatırımların belirli kentlerde yoğunlaştırılması suretiyle bu kentlerde gelişme dinamiklerinin hızlandırılması amacını taşımaktadır. Malatya ve Elazığ şehirleri de bölgesel büyüme odağı olarak belirlenen iller arasındadır.

Bölgesel Gelişme Ulusal Strateji Belgesi bölgesel büyüme odaklarına ilişkin aşağıdaki temel öncelik ve stratejileri öngörmektedir.

- Kentsel ekonomilerin geliştirilmesi
- Kentsel ve sınıai altyapının geliştirilmesi
- Beşeri ve sosyal sermayenin geliştirilmesi
- Yurtiçi ve çevre piyasalarla ticaretin ve ilişkilerin geliştirilmesi

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisinde öngörülen tematik yoğunlaşma ve mekânsal öncelikler ise aşağıda sıralanmıştır.

Tematik Yoğunlaşma (AB 2020 Stratejisi) Alanları

- Ar-Ge ve yenilik,
- Bilgi ve iletişim teknolojileri,
- KOBİ'ler,
- Çevrenin korunması ve verimli kaynak kullanımı,
- İstihdam ve işgücü hareketliliğinin desteklenmesi,
- Sosyal içerme ve yoksullukla mücadele,
- Eğitim ve yaşam boyu öğrenme,
- Kurumsal kapasite ve etkin kamu yönetimi.

Mekânsal Öncelikler (AB 2020 Stratejisi)

- Çok merkezli ve dengeli mekân organizasyonu,
- Entegre kalkınma (Kent-Kır),
- Bölgeler arası işbirliği,
- Güçlü yerel kalkınma dinamikleri,
- Mekânsal erişilebilirlik,
- Ekolojik, kültürel ve doğal değerlerin yönetimi.

g. Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

Malatya, Elazığ, Bingöl ve Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı çalışması 2040 yılını hedef alarak; bölgenin tarihi, kültürel ve doğal değerlerini koruma / kullanma dengesini gözeterek sürdürülebilir kalkınmasını amaçlamaktadır.

Çevre düzeni planı, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla doğal, tarihi ve kültürel kaynakların rasyonel kullanımı, bölgenin ekolojik dengesinin korunması, konut, tarım, sanayi, turizm gibi arazi kullanım kararlarının düzenli ve dengeli gelişiminin sağlanması, bölgenin sosyokültürel kimliğinin korunması ve geliştirilmesi, bölgede bulunan çevre sorunlarının belirlenmesi ve çözüm kararlarının verilmesini amaçlamaktadır.

Çevre düzeni planında, planlama bölgesi için hedefler fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak üç ayrı grupta ele alınmıştır. Plan çalışmaları devam etmektedir.

2. MALATYA İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1. Rakamlarla Malatya

Tablo 2.1. Rakamlarla Malatya

Parametreler	Dönem	Malatya	Türkiye
Nüfusu	2012	762.366	75.627.384
Yüzölçümü /Alan (km ²)	2012	12.410	814.578
Nüfus Bakımından Sıralaması	2012	28	-
Yüzölçümünde Türkiye'deki Sıralaması	2012	23	-
Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)	2012	63	96
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	2012	2,30	1,35
İlçe Sayısı	2013	13	892
Köy Sayısı	2012	495	34.367
Belediye Sayısı	2012	52	2.935
Şehirleşme Oranı (%)	2012	65,78	76,80
Sivil Toplum Örgütlülük Oranı (%)	2013	5,75	11,39
Yaşanabilirlik Sıralaması (81 il)	2012	28	-
Rekabetçilik Sıralaması (81 il)	2010	28	-
Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması	2012	42	-
En Çok Göç Aldığı İl	2011	İstanbul	-
En Çok Göç Verdiği İl	2011	İstanbul	-
Malatya'daki Malatyalıların Oranı (%)	2009	82,19	-
Malatyalıların Malatya'da Yaşama Oranı (%)	2009	49,13	-
Okur – Yazarlık Oranı (%)	2012	92,28	95,13
Yetişkinler Arasında Üniversite Mezunu (%)	2010	8,21	11,2
Türkiye Ekonomisindeki Payı (%)	2009	0,8	100
Toplam Kamu Yatırımlarında Aldığı Pay (%)	2009	0,7	100
İşgücüne Katılım Oranı (%)	2012	48,6	50,7
İşsizlik oranı (%)	2013	9,5	10,5
Yoksulluk Oranı (%)	2010	19	13
Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (\$)	2010	5.215	10.285
İhracat (Ort) (Milyon \$)	2012	356	137.000
İthalat (Ort) (Milyon \$)	2012	96	236.000
Gelirinin Giderini Karşılama Oranı (%)	2012	34	92,4
Yüz Bin Kişiye Düşen Hastane Yatağı	2010	292	250
Yüz Bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	2011	151	160
Hane Halkı Büyüklüğü	2013	4,5	4,8
Motorlu Kara Taşıtları Sayısı (TÜİK)	2013	123.526	17.265.567
Bin Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı (Adet)	2011	74	109
Sulanan Tarım Arazisi Oranı (%)	2010	41	19
Ormanla Kaplı Alan (%)	2010	15	27

Kaynak: TÜİK, MEB ve MEM Kayıtları ile BİLSAM Malatya Vizyon 2023 Raporu Verileri

2.2. Malatya ve İlçelerinin Nüfus Yapısı ve Dağılımı

TÜİK verilerine göre Malatya'nın il merkezi ve ilçe nüfuslarının il içi, ülke içi ve ülke dışı dağılımları Tablo 2. 2'de, en çok Malatyalı nüfus barındıran il ve ülkeler ise Tablo 2.3'de verilmiştir.

Tablo 2.2. Malatya Nüfusunun İl İçi, Ülke İçi ve Ülke Dışı Dağılımı (2012)

İlçe Adı	İlçedeki Nüfusu	İl Merkezindeki Nüfusu	İl İçi Diğer İlçelerdeki Toplam Nüfus	İl İçi Toplam Nüfusu (İl, İlçe ve Diğer İlçeler)	Ülke İçi Toplam Nüfusu (Malatya Hariç)	Ülke Dışı Toplam Nüfus (2009)	Dünyadaki Toplam Nüfus
Merkez	202.611	202.611	11.761	214.372	129.473	10.797	354.642
Akçadağ	24.454	39.272	2.526	66.296	56.245	14.061	136.602
Arapgir	9.322	3.044	3.333	12.655	50.298	1.205	64.158
Arguvan	8.316	8.533	632	17.481	35.448	3.149	56.078
Battalgazi	16.133	16.008	784	32.925	14.039	1.064	48.028
Darende	25.963	6.978	1.044	33.985	78.406	2.479	114.87
Doğanşehir	35.934	11.653	1.583	49.170	41.678	5.901	96.749
Doğanyol	4.245	1.315	140	5.700	19.681	292	25.673
Hekimhan	22.374	19.793	2.152	44.319	51.088	5.790	101.197
Kale	5.200	5.128	198	10.526	30.746	377	41.649
Kuluncak	8.156	1.762	617	10.535	18.827	1.353	30.715
Pütürge	17.118	7.525	1.308	25.951	107.755	1.203	134.909
Yazıhan	12.371	17.837	1.248	31.456	15.849	2.752	50.057
Yeşilyurt	20.666	30.822	2.075	53.563	29.012	3.430	86.005
Dünyadaki Malatyalı sayısı; 1.341.332							

Kaynak: TÜİK 2012 Kayıtları

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Malatya'nın nüfus yapısı ve göç durumuyla ilgili aşağıdaki sonuçlar çıkarılabilir.

1. Mevcut durumda Malatya'nın en çok nüfus barındıran ilçeleri sırasıyla (Merkez hariç) Doğanşehir, Darende ve Akçadağ; en az nüfus barındıran ilçeleri ise Kale, Kuluncak ve Arguvan'dır.
2. İl merkezine en çok göç veren ilçeler sırasıyla Akçadağ, Yeşilyurt ve Hekimhan; en az göç veren ilçeler ise Doğanyol, Kuluncak ve Arapgir'dir.
3. İl genelinde en çok nüfusa sahip ilçeler sırasıyla Akçadağ, Yeşilyurt ve Doğanşehir'dir; en az nüfusa sahip ilçeler ise Doğanyol, Kale ve Kuluncak'tır.
4. İl dışına en çok göç veren ilçeler sırasıyla Pütürge, Darende ve Akçadağ; en az göç veren ilçeler ise Battalgazi, Yazıhan ve Kuluncak'tır.
5. Yurt dışına en çok göç veren ilçeler sırasıyla Akçadağ, Doğanşehir ve Hekimhan'dır.
6. Yurt içi ve yurt dışı toplam nüfusları dikkate alındığında en çok nüfusa sahip ilçeler sırasıyla Akçadağ, Pütürge ve Darende; en az nüfusa sahip ilçeler ise Doğanyol, Kuluncak ve Kale'dir.

Tablo 2.3. En Çok Malatyalı Nüfus Barındıran İl ve Ülkeler

İlçe Adı	Diğer İllerdeki Nüfusu (2012) (En çok bulunulan 3 il)		Diğer Ülkelerdeki Nüfusu (2009) (En çok bulunulan 3 ülke)	
Malatya Merkez	İstanbul	67.978	Almanya	7.206
	Ankara	10.427	Fransa	637
	İzmir	7.644	Hollanda	601
Akçadağ	İstanbul	26.356	Almanya	9.838
	Ankara	4.768	Birleşik Krallık	1.387
	Adana	3.432	Fransa	938
Arapgir	İstanbul	34.266	Almanya	667
	İzmir	6.030	ABD	105
	Ankara	2.142	Birleşik Krallık	75
Arguvan	İstanbul	24.166	Almanya	2.398
	Ankara	2.196	Fransa	251
	İzmir	1.844	Birleşik Krallık	95
Battalgazi	İstanbul	6.916	Almanya	693
	Ankara	1.043	Fransa	91
	İzmir	860	ABD	70
Darende	İstanbul	30.975	Almanya	1.484
	Adana	9.796	Fransa	188
	Ankara	9.158	Birleşik Krallık	187
Doğanşehir	Mersin	7.808	Almanya	4.547
	İstanbul	6.956	Fransa	246
	Gaziantep	4.438	Birleşik Krallık	215
Doğanyol	İstanbul	18.085	Almanya	220
	İzmir	151	ABD	13
	Ankara	150	Avusturya	7
Hekimhan	İstanbul	15.327	Almanya	4.350
	Ankara	9.482	Fransa	531
	İzmir	4.778	Hollanda	215
Kale	İstanbul	28.294	Almanya	153
	Ankara	273	Birleşik Krallık	36
	İzmir	262	K. Kıbrıs T. C.	36
Kuluncak	İstanbul	6.848	Almanya	945
	Ankara	1.764	Fransa	158
	Mersin	1.547	Avusturya	47
Pütürge	İstanbul	99.527	Almanya	625
	Bursa	1.136	ABD	83
	Ankara	729	Avusturya	66
Yazıhan	İstanbul	6.850	Almanya	2.316
	Ankara	1.619	Fransa	152
	İzmir	1.043	Avusturya	86
Yeşilyurt	İstanbul	11.810	Almanya	2.303
	Ankara	2.740	Hollanda	289
	İzmir	1.901	Fransa	222

Kaynak: TÜİK Kayıtları, 2012

Tablo 2.3'e göre illerinden ayrılan Malatyalıların en çok tercih ettikleri şehirlerin sırasıyla; İstanbul, Ankara ve İzmir; en çok tercih ettikleri ülkelerin ise Almanya, Fransa ve İngiltere olduğu görülmektedir. Özellikle İstanbul'daki yaklaşık 100 bin Pütürgeli nüfus ile Almanya'daki yaklaşık 10 bin Akçadağlı nüfus dikkat çekmektedir.

2.3.Malatya'da Kentsel Altyapı

Malatya'da temiz su şebekesiyle hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı %99'dur. Bu oran bölge illerinden Bingöl'de %95, Elazığ'da %99, Tunceli'de ise %100'dür. Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı Malatya'da %93, Elazığ'da %88, Tunceli'de %92, Bingöl'de ise %93'dür (TÜİK Bölgesel İstatistikler 2011). Bu oran Türkiye geneli için %88 olup, TRB1 Bölgesi için ise %91'dir.

Malatya ilindeki belediyelerin temiz su ve kanalizasyon altyapı durumu Tablo 2.4'de verilmiştir.

Tablo 2.4. Malatya İlindeki Belediyelerin Altyapı Durumu

Malatya Belediyeleri	Temiz Su Şebekesi			Kanalizasyon Şebekesi		
	Var Yeterli	Var Yetersiz	Yok	Var Yeterli	Var Yetersiz	Yok
Merkez	X			X		
Beydağı		X			X	
Dilek	X				X	
Erenli		X			X	
Hanımınçiftliği	X			X		
Orduzu	X			X		
Şahnahan		X				X
Topsöğüt	X				X	
Yaygın	X				X	
Akçadağ	X				X	
Bahri		X				X
Kozluca		X			X	
Ören	X					X
Arapgir		X			X	
Arguvan	X			X		
Battalgazi	X				X	
Hasırcılar	X			X		
Hatunsuyu	X				X	
Darande		X				X
Ağılbaşı	X			X		
Aşağıulupınar	X				X	
Ayvalı	X				X	
Balaban	X			X		
İlica	X			X		
Yenice	X					X
Doğanşehir		X				X
Erkenek	X				X	
Gövdeli	X				X	
Kurucuova	X				X	
Polat		X			X	
Söğüt						X
Sürgü		X			X	
Doğanyol	X			X		
Gökçe		X			X	
Hekimhan		X			X	
Güzelyurt	X			X		
Hasançelebi	X			X		
İpekyolu	X			X		
Kocaözü	X			X		
Kurşunlu		X			X	
Kale		X				X
Kuluncak	X				X	
Sofular		X			X	
Pütürge	X			X		
Nohutlu	X					X
Tepehan	X				X	
Yazihan	X				X	
Durucasu		X			X	
Fethiye		X			X	
Yeşilyurt		X		X		
Bostanbaşı	X			X		
Gündüzbey	X			X		
Yakınca		X			X	

Kaynak: TRB1 Bölgesi Çevre Düzeni Planı, 2012

2.4.Malatya ve İlçelerinde İşlevsel Sektörler

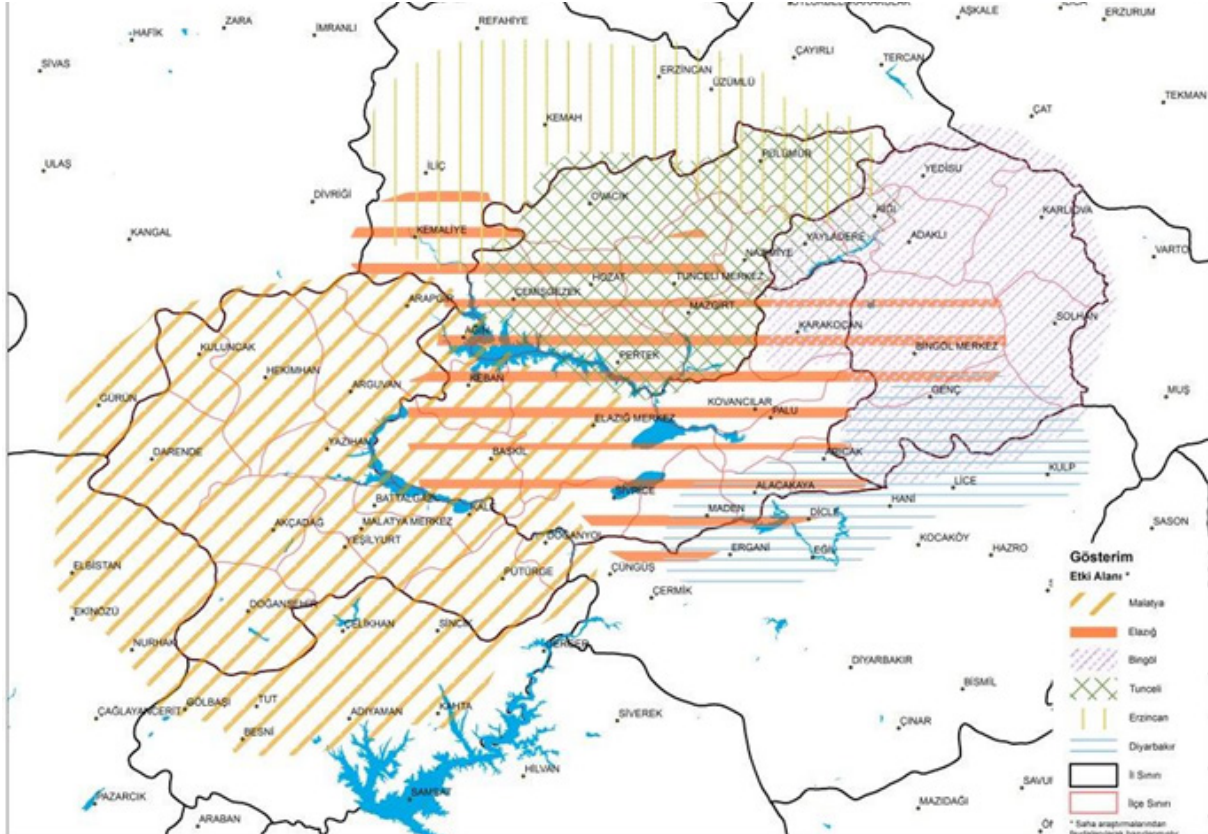
2014-2023 dönemi TRB1 Bölge Raporunun hazırlık çalışmaları çerçevesinde FKA tarafından yapılan bir çalışmada Malatya'nın 14 ilçesi 22 fonksiyon açısından incelenerek, her bir ilçenin gelişimine önemli ölçüde yön verebilecek fonksiyonlar belirlenmeye çalışılmış ve aşağıdaki tabloda işaretlenmiştir (Tablo 2.5).

Tablo 2.5. Malatya ve İlçelerinde İşlevsel Sektörler

İlçeler	Bitkisel Üretim			Hayvancılık				Su Ürünleri	Fiziki Altyapı	Turizm					Eğitim	Sağlık	Ulaşım ve Lojistik	Ticaret	Sanayi			Madencilik						
	Kayısı	Üzüm	Diğer ürünler	Büyükbaş Hayvancılık	Küçükbaş Hayvancılık	Arıcılık	Kanatlı Yetiştiriciliği	F8		F9	Doğa Turizmi	Kültür Turizmi	İnanç Turizmi	Sağlık-Termal Turizm					Diğer	F14	F15		F16	F17	F18	Gıda Sanayi	Tekstil	Diğer
F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11	F12	F13	F14	F15	F16	F17	F18	F19	F20	F21	F22							
Akçadağ	x			x			x		x							x						x						
Arguvan			x	x	x		x			x												x						
Arapgir		x	x		x	x	x		x	x							x					x						
Battalgazi	x		x	x			x		x	x	x						x	x				x						
Darende	x								x		x						x					x						
Doğanşehir	x		x				x		x	x							x											
Doğanyol	x		x			x	x																					
Hekimhan	x		x						x									x				x						
Kale	x		x				x		x																			
Kuluncak			x																			x						
Pütürge	x		x		x	x			x	x							x	x										
Yazihan	x		x				x				x											x						
Yeşilyurt	x	x	x	x		x			x								x	x	x									
Malatya Merkez	x			x			x		x									x	x	x								

2.5. Malatya ve İlçelerinin Çevresel Etkileşim Durumu

Malatya'nın TRB1 bölgesi içinde çevresiyle etkileşim durumu Harita 2.1'de gösterilmiştir.

Harita 2.1. Malatya ve Çevresinde Etkileşim ve Etki Alanları

Haritada da görüldüğü gibi Malatya'nın etki alanı komşu bölgelerden ilçeleri ve bazı komşu illeri de kapsamaktadır. Malatya; Elazığ, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Sivas illeri ile sıkı bir etkileşim halindedir. Elazığ'ın Baskil, Keban ve Ağın ilçeleri; Adıyaman'ın Çelikhan, Gölbaşı, Sincik, Kahta, Besni ve Tut ilçeleri; Kahramanmaraş'ın Elbistan, Ekinözü ve Nurhak ilçeleri kendi illerinin yanı sıra Malatya ile de etkileşim halindedir.

Malatya’da bulunan 14 ilçe coğrafi yakınlık/benzerlik, üretim ilişkilerinin benzerliği/tamamlayıcılığı, ticari ilişkilerin yoğunluğu, ulaşım kolaylığı, eğitim, sağlık gibi kamu hizmetlerine erişim noktasında karşılıklı bağımlılık, etki ve etkileşim alanlarının yoğunluğu gibi kriterler dikkate alınmak suretiyle sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma neticesinde 14 ilçe, 6 ilişki kümesi biçiminde tanımlanmıştır. Sınıflandırma ve tanımlanan ilişki kümeleri Tablo 2.6. ve Tablo 2.7’de verilmiştir.

Tablo 2.6.Malatya ve İlçelerinin İlişki Kümeleri

1.	Hekimhan, Kuluncak
2.	Darende
3.	Doğanşehir
4.	Arapgir, Arguvan, Ağın, Keban
5.	Malatya Merkez, Akçadağ, Yazıhan, Yeşilyurt, Battalgazi, Kale, Baskil
6.	Pütürge, Doğanyol

Tablo 2.7. Malatya ve İlçelerinin İlişki Kümeleri ve İlgili Fonksiyonlar

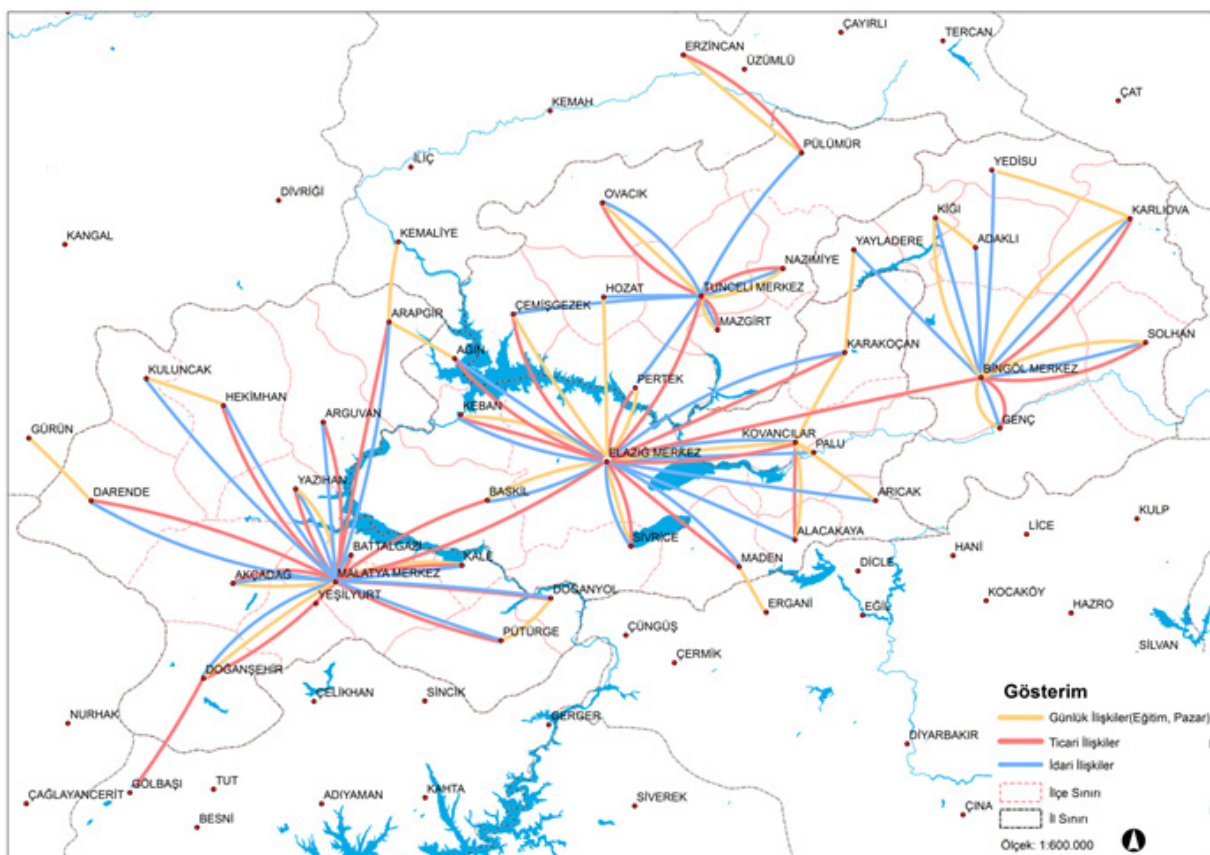
İlişki Kümeleri		Bitkisel Üretim			Hayvancılık				Turizm				Eğitim	Sağlık	Ulaşım ve Lojistik	Ticaret	Sanayi			Madencilik
		Kayısı	Üzüm	Diğer ürünler	Büyükbaş Hayvancılık	Küçükbaş Hayvancılık	Arıcılık	Kanatlı Yetiştiriciliği	Su Ürünleri	Doğa Turizmi	Kültür Turizmi	İnanç Turizmi					Sağlık-Termal Turizm	Diğer		
B1	Hekimhan, Kuluncak	x													x					x
B2	Darende	x								x	x			x	x				x	
B3	Doğanşehir	x		x						x	x				x			x		
B4	Arapgir, Arguvan, Ağın, Keban	x	x	x	x	x				x	x				x					x
B5	Malatya Merkez, Akçadağ, Yazihan, Yeşilyurt, Battalgazi, Kale, Baskil	x		x											x		x	x	x	
B6	Pütürge, Doğanşol	x								x	x									

Hekimhan ve Kuluncak demir madenleri ve günlük ilişkilerinin yoğunluğu göz önünde bulundurularak ilişkilendirilmiştir. Darende ve Doğanşehir ilçeleri kendi dinamikleriyle ihtiyaçlarını karşılamakta, ana arterler üzerinde olduklarından görece hızlı gelişim potansiyeli göstermektedirler.

Ağın, Arapgir, Arguvan ve Keban ilçeleri günlük ilişkiler bağlamında incelendiğinde eğitim, pazar alışverişi açılarından birbirlerine bağımlılık göstermektedir. Malatya Merkez, Akçadağ, Yazıhan, Yeşilyurt, Battalgazi, Kale, Baskil ilişki kümesinde kayısı üretiminin yoğun olduğu, buna bağlı ticari ilişkilerin tamamlayıcı özellik gösterdiği gözlenmiştir.

Coğrafi yakınlık ve günlük ilişkileri göz önüne alınarak Pütürge ve Doğanyol ilçeleri aynı ilişki kümesinde değerlendirilmiştir (Anonim, 2013b).

Ayrıca ilçeler arası günlük, idari ve ticari ilişkiler, ilişki kümeleri ve etkileşim alanları aşağıdaki haritada şematize edilmiştir (Harita 2.2.).

Harita 2. 2. Günlük, Ticari ve İdari İlişkiler

2.6.Malatya İçin Önem-Performans Araştırması

Bölgesel düzeyde yapılan bir Önem-Performans Analizi anket çalışmasında katılımcılara il bazlı değerlendirmelerde bulunmaları istenmiş ve sosyal, ekonomik ve fiziki (kentsel) yapı alanlarında derlenen 23 maddenin her biri için katılımcılardan “il için ne kadar önemli” ve “iliniz ne kadar başarılı” soruları yöneltilerek ilin öncelikleri ve başarı düzeyleri 1-5 aralığında puanlamalarla tespit edilmeye çalışılmıştır. 154 kişinin değerlendirme yaptığı çalışmanın sonucuna göre 23 alanın önem derecesi Tablo 2.8’de ve bu alanların performans ve başarı durumu ise Tablo 2.9’da verilmiştir (Anonim, 2013b).

Tablo 2.8 ve 2.9 birlikte değerlendirildiğinde 23 alan içinde Malatya için en çok önemsenen 5 alan sırasıyla Altyapı ve Belediye Hizmetleri, Eğitim Hizmetleri, Yetişmiş İnsan Kaynağı, Sağlık Hizmetleri ve Araştırma-Geliştirme olarak bulunurken; en başarılı alanlar ise sırasıyla Sağlık Hizmetleri, Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği, Su Ürünleri, Sanayileşme ve Sanayi Altyapıları ile Ticari Girişimcilik olarak bulunmuştur.

Tablo 2.8. Malatya İçin Önemli Bulunan Alanlar

Sıra	Alan	Puan (5 üzerinden)
1.	Altyapı ve Belediye Hizmetleri	4,750
2.	Eğitim Hizmetleri	4,710
3.	Yetiştirilmiş İnsan Kaynağı	4,690
4.	Sağlık Hizmetleri	4,590
5.	Araştırma-Geliştirme	4,580
6.	Çevrenin Korunması	4,560
7.	Sanayileşme ve Sanayi Altyapıları	4,520
8.	İş İmkânları ve Gelir Dağılımı	4,490
9.	Ulaştırma	4,500
10.	Afet Yönetimi	4,490
11.	Dezav. Gruplara Yönelik Hizmetler	4,420
12.	Dış Ticaret	4,400
13.	Bitkisel Üretim	4,370
14.	Göçün Etkilerinin Yönetimi	4,340
15.	Ticari Girişimcilik	4,310
16.	Yenilenebilir Enerji	4,310
17.	Kültür ve Doğa Turizmi	4,290
18.	Büyükbaş- Küçükbaş Hayvancılık	4,280
19.	Bilişim – İletişim – Yazılım	4,240
20.	Madencilik	4,130
21.	Su Ürünleri	3,800
22.	Arcılık	3,700
23.	Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği	3,690

Tablo 2.9. Malatya İçin Önemli Bulunan Alanların Performans Durumu

Sıra	Alan	Puan (5 üzerinden)
1.	Sağlık Hizmetleri	3,490
2.	Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği	3,220
3.	Su Ürünleri	3,010
4.	Sanayileşme ve Sanayi Altyapıları	2,900
5.	Ticari Girişimcilik	2,900
6.	Bitkisel Üretim	2,880
7.	Arcılık	2,820
8.	Ulaştırma	2,810
9.	Eğitim Hizmetleri	2,790
10.	Büyükbaş- Küçükbaş Hayvancılık	2,730
11.	Dezav. Gruplara Yönelik Hizmetler	2,680
12.	Yetiştirilmiş İnsan Kaynağı	2,600
13.	Afet Yönetimi	2,580
14.	Dış Ticaret	2,560
15.	Madencilik	2,550
16.	İş İmkânları ve Gelir Dağılımı	2,490
17.	Bilişim – İletişim – Yazılım	2,470
18.	Kültür ve Doğa Turizmi	2,450
19.	Çevrenin Korunması	2,450
20.	Altyapı ve Belediye Hizmetleri	2,310
21.	Göçün Etkilerinin Yönetimi	2,300
22.	Araştırma-Geliştirme	2,230
23.	Yenilenebilir Enerji	1,970

3. ARAPGİR İLÇESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Arapgir 42 köy, 21 mahalle ve 29 mezradan oluşmaktadır. Genel göstergeler açısından ilçenin durumu Malatya ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak Tablo 3.1 verilmiştir.

3.1. Rakamlarla Arapgir

Tablo 3.1. Rakamlarla Arapgir

	Arapgir	Malatya	Türkiye
Nüfusu (2012)	10.972	762.366	75.627.384
Malatya'daki Nüfus Sırası	10	28	-
Yüzölçümü (km ²) (2012)	976	12.410	779.452
Malatya İçindeki Yüzölçümü Sırası	7	-	-
Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²) (2012)	11	62	97
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%) (2012)	-1,4	2,30	1,35
İldeki Sosyoekonomik Gelişmişlik Sırası (2004)	3	-	-
Ülkedeki Sosyoekonomik Gelişmişlik Sırası (2004)	437	37	-
Ormanla Kaplı Alan (%) (2012)	6,57	15	27
Köy Sayısı (%) (2011)	42	495	34.367
Şehirleşme Oranı (%) (2012)	56	66	77,2
Okur – Yazarlık Oranı (%) (2012)	88	92,28	95,13
Sulanan Tarım Arazisi Oranı (%) (2010)	11,5	41	19
İşsizlik Oranı (%) (2012)	972	9,5	9,1
İşsiz Sayısı (kişi) (2012)	18,7	26.960	2.541.000
Yoksulluk Oranı (%) (2011)	55	19	13
Yüz Bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	228	151	160
Yüz Bin Kişiye Düşen Hasta Yatağı (2012)	83	293	253

Kaynak: Kaymakamlık Kayıtları, TÜİK Verileri, BİLSAM Vizyon 2023.

3.2. Arapgir Tarihi

Arapgir'in eski adı Daskuza'dır. Daskuza (Arapgir) civarındaki yerleşim birimlerinin en eskilerinden olup, Malatya ili ile yaşıt sayılabilir. Arapgir'in ilk yerlileri Muşkilerdir. Şehrin M.Ö. 1200 yıllarında kurulduğu sanılmaktadır. Sırasıyla M.Ö. 850 yılında Asur, M.Ö. 612 yılında İran (Met), M.S. 717 yılında Danişmentliler, 1178 yılında Anadolu Selçuklu Devleti, Selçukluların Moğollara Köse Dağı Savaşı'nda yenilmesinden sonra Moğolların, Anadolu Beylikleri'nin kurulmaya başladığı dönemde Karakoyunluların eline geçer. 1515 Çaldıran Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin egemenliği altına girer.

1518 yılında tutulan ilk Osmanlı Tesnit Tahrir defterinde Diyarbakır eyaletinin 12 sancağı bulunmaktaydı. Bu defterde Arapgir de yer almakta ve 10. sırada bulunmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman zamanında Sivas valiliğine bağlı bir sancak merkezi olan ilçe, 1834'te Diyarbakır ve 1847'de Mamuret-ül Aziz (Elazığ) sancaklarına bağlanmıştır. 1927 tarihinde ise Arapgir Malatya'ya bağlı bir kaza olmuştur.

3.3. Coğrafi Konum

İlçe, engebeli ve dağlık bir bölgeye sahiptir. İlçenin kuzeyinde Kemaliye ve Divriği, güneyinde Ağın ve Keban, batısında ise Arguvan bulunmaktadır. İlçe merkezinde rakım 1250 metredir. İlçenin yüzölçümü 956 km²'dir. İlçe, 21 mahalle, 42 köy ve 29 mezradan oluşmaktadır.

"36 derece - 5 dakika" kuzey paralelleri ile "38 derece - 30 dakika" doğu meridyenleri üzerinde bulunur. Doğu Anadolu Bölgesi'nin batı kesiminde, Yukarı Fırat Bölümünde, Fırat Vadisi'nin batı kıyısında, Malatya iline 114 km mesafede yer almaktadır.

3.4. İklim Yapısı ve Bitki Örtüsü

Karasal iklim özellikleri taşıyan Arapgir'de kış mevsiminde kar yağışlı ve soğuk, yaz mevsiminde ise yüksek kesimler serin, alçak kesimler daha sıcaktır. Oldukça engebeli olan ilçede yaz sıcaklıkları arazinin yükselti seviyesiyle paralellik gösterir. Sarıçiçek, Göladağı gibi yaylalarda serin olan hava ilçe merkezi ve güneye doğru 5 – 10 C° kadar artmaktadır. Yaz aylarında sıcaklık bazı günlerde 37 – 39 C°'ye kadar yükselmektedir.

Kışın özellikle yükseklerde ısı çok düşmekte ve yoğun kar yağmaktadır. Dağlık alanlarda kasım ayı başlarında düşen karlar nisan ayına kadar kalabilmektedir.

Bitki yapısı, küçük meşe koruluklar halinde olan ağaç topluluklarından oluşur. Bunların dışında dere ve çay boylarındaki çınar, kavak, söğüt ve tarım alanlarındaki meyve ağaçları ilçe arazisinin yeşil süsünü oluşturur. İlçe merkezi ile ilçenin doğu kesimleri oldukça yeşildir. Bu yeşilliklerin bir kısmını korular, bir kısmını da meyve bahçeleri oluşturur.

3.5. Nüfus Yapısı ve Dağılımı

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2012 yılı itibarıyla Arapgir'in nüfusu 10.972'dir. İlçe merkezi nüfusu 6.120, belde ve köylerin nüfusu ise 4.852'dir. Arapgir, bu nüfusla Malatya'nın %1,5'ini oluşturmaktadır. Ancak ilçe nüfusu kadar bir nüfus da il merkezinde bulunmaktadır. Bu da dikkate alındığında il nüfusunun %3'ünü Arapgirliğin oluşturduğu görülür. Dünyadaki bütün Malatyalılar içindeki Arapgirli oranı ise %5'dir.

ArapgİR'in 1965'den günümüze yaklaşık son 50 yıllık nüfus değişimi Tablo 3.2'de verilmiştir. Bu tablo dikkate alındığında ArapgİR nüfusunun sürekli ve hızlı bir azalma eğilimi içinde olduğu görülecektir.

Öyle ki ilçe 1990'dan bugüne yani yaklaşık 20 yıl içinde nüfusunun yarısını kaybetmiştir. Bu azalma kırsalda çok daha belirgindir. Ancak bu nüfusun ilçe merkezine değil il merkezi, şehir dışı ya da ülke dışına gittiği anlaşılmaktadır.

Tablo 3.2. ArapgİR Nüfusunun Son 50 Yıllık Değişimi

Yıl	Toplam	Şehir	Kır
1965	23.102	7.056	16.046
1970	24.291	7.793	16.498
1975	23.816	8.436	15.380
1980	22.634	8.630	14.004
1985	21.194	8.531	12.663
1990	20.675	10.420	10.255
2000	16.625	10.180	6.445
2007	11.470	6.367	5.103
2008	11.311	6.169	5.142
2009	11.112	6.145	4.967
2010	11.054	6.152	4.902
2011	11.128	6.288	4.840
2012	10.972	6.120	4.852

Kaynak: TÜİK ve BİLSAM AR-GE Birimi

Kırsal nüfustaki azalma eğilimi ulusal düzeyde de devam etmektedir. 20 bin nüfus eşiğini esas alan kır-kent tanımına göre, 2007-2012 döneminde ülke nüfusu toplamda yüzde 7,1 artarken, kırsal nüfus yüzde 8,8 oranında azalarak yaklaşık 22,9 milyondan 20,9 milyon kişiye düşmüştür. Böylece kırsal nüfusun toplam içindeki payı yüzde 32,5'den yüzde 27,7'ye gerilemiştir. 2012 itibarıyla kırsal nüfusun yüzde 57'si köylerde, yüzde 24'ü beldelerde ve yüzde 19'u ilçe merkezlerinde yaşamaktadır (Anonim, 2013a).

4. ARAPGİR'İN STRATEJİK UNSURLARI

İnsanları, toplumları ve medeniyetleri birbirinden ayıran özellikler olduğu gibi il, ilçe, bölge ve ülkeleri de birbirinden ayıran, farklı kılan özellikler vardır. Bu özellikler, şehre ruh ve anlam katan unsurlar, önemli potansiyelleri, ulaşım özellikleri, kültür, sanat ve edebiyatta ortaya konan eserler olabilir. Bu anlamda Arapgir ilçesinin tanıtım unsurları olarak da adlandırabileceğimiz bazı özellikleri aşağıya çıkarılmıştır.

1. Güçlü bir tarihi kimliğe ve sağlam bir sosyal yapıya sahip olması,
2. Bağcılık ve sebzeçiliğin en fazla yapıldığı ilçelerimizden biri olması,
3. Tescilli bir üzüm çeşidine sahip olması (Köhnü üzümü),
4. İlin en fazla küçükbaş hayvan varlığına sahip ilçesi olması,
5. Doğal plato ve Sarıçiçek Yaylası gibi yaylaların varlığı,
6. Birçok doğa sporuna uygun alt yapı,
7. Av hayvanları ve biyolojik çeşitlilik açısından zengin olması,
8. Sarıçiçek Yaylası ve Göldağı Yaylası'nın bal üretim potansiyeli,
9. Ulu Camii, Osman Paşa, Cafer Paşa, Mirliva Ahmet Bey, Şakir Paşa, Molla Eyüp, Ömer Baba Camii gibi tarihi camilere sahip olması,
10. Millet Hanı, Elmas Han ve Deveci Hanı gibi tarihi hanlara sahip olması,
11. Cevatpaşa Konağı, Kaşkaloğlu Konağı, Atmaca Konağı, Lütfü Kulu Konağı, Celalbey Konağı, Halfegil Konağı gibi tarihi konaklara sahip olması,
12. Taş Köprü, Meydan Köprüsü, Kozluk Köprüsü gibi tarihi köprülere sahip olması,
13. Ömerbaba, Aşık Sultan, Şeyh Hasan Oner ve Ağbaba gibi tarihi türbelere sahip olması,
14. Onar Köyü Tarihi Cemevi'nin varlığı (800 yıllık),
15. Kaya mezarları, kubbeli hamamlar, su değirmenleri gibi tarihi eserlerin varlığı,
16. Uzun soluklu yayıncılık yapan yerel basının varlığı (Arapgir Postası, 1954),
17. Fethi Gemuhluoğlu, Kavalalı Mehmet Ali Paşa, Yusuf Kamil Paşa, Cevat Çobanlı Paşa, Gümrükçü Osman Paşa, Zehra Bilir (Türkü ana), Kemal Gezelec, Şeyh Hasan Oner, Mehmet Ali Aydınlar, Fehmi Gür gibi tarih, edebiyat, siyaset, iş dünyası vb alanlarda çok sayıda önemli şahsiyetler yetiştirmiş olması.

5. ARAPGİR'İN ÖNEMLİ PROJELERİ

Arapgir'de gerçekleştirilen ve ilçenin gelişimine anlamlı düzeyde katkı sağladığı / sağlayacağı düşünülen bazı projeler Tablo 5.1. de verilmiştir.

Tablo 5.1. Arapgir'de Son Yıllarda Gerçekleştirilen Önemli Projeler

S. N.	Proje Adı	İlgili Sektör	Başlama Tarihi	Bitirilme Tarihi
1.	Bolpınar Göleti (tarımsal sulama)	Tarım	2007	2009
2.	Gümrükçü Osmanpaşa Camii Restorasyonu	Turizm	2004	2006
3.	Caferpaşa Camii Restorasyonu	Turizm	2004	2006
4.	Tarihi Millet Hanı Restorasyonu	Turizm	2006	2009
5.	Cevat Çobanlı Paşa Konağı Restorasyonu	Turizm	2011	2012
6.	Kaşkaloğlu Konağı Restorasyonu	Turizm	2012	2103
7.	Çarşı Hamamı Restorasyonu	Turizm	2013	Devam ediyor
8.	Mirliva Ahmetbey Camii Restorasyonu	Turizm	2012	Devam ediyor
9.	Bay Cemil ve Emiroğlu Konakları Restoresi	Turizm	2012	Devam ediyor
10.	Çarşı Altı Sokak sağlıklaştırma	Turizm	2012	2013
11.	10 km. lik İçmesuyu Ana İsale Hattı	Belediye	2012	2012
12.	Kanalizasyon Ana İsale hattı çalışmaları	Belediye	2011	Devam ediyor
13.	Şehirlerarası Otobüs terminali yapımı	Belediye	2012	2013
14.	9 km. lik Kuzey-güney çevreyolu yapımı	Karayolları	2013	Devam ediyor

Kaynak: Kaymakamlık Verileri

Meydan Köprüsü / Mesut TÜMER Arşivi

6. ARAPGİR'DE EĞİTİM

Arapgir ilçesinin eğitim kurumu, öğretmen ve öğrenci sayıları Tablo 6.1'de verilmiştir.

6.1. Eğitim Kurumu, Eğitimci ve Öğrenci Sayıları

Tablo 6.1. Kurum, Eğitimci ve Öğrenci Sayıları

	Kurum Sayısı	Eğitimci Sayısı	Öğrenci Sayısı
Anaokulu+Anasınıfı	1+4	5	137
İlköğretim	12	69	1.137
Ortaöğretim	3	66	826
Özel Eğitim	-	-	-
Özel Öğretim	1	3	95
TOPLAM	17	143	2.195
Yükseköğretim*	1	15	748
GENEL TOPLAM	18	158	2.871

Kaynak: MEM İstatistik Şubesi Kayıtları *Eğitim öğretim Malatya Merkez kampusta yürütülmektedir.

6.2 Arapgir'de Bulunan Lise ve Dengi Okullar

1. Arapgir ÇPL
2. Arapgir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
3. Kerem Aydınlar Anadolu Öğretmen Lisesi

6.3 Arapgir İlçesinin Eğitim Göstergeleri

Arapgir'in eğitim düzeyi göstergelerinden okullaşma oranları Tablo 6.2, öğretmen başına düşen öğrenci sayıları Tablo 6.3'te, derslik başına öğrenci sayıları Tablo 6.4'te ve okuryazarlık durumu Tablo 6.5'te Malatya ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 6.2. Okullaşma Oranlarının Karşılaştırılması

Eğitim – Öğretim Kademeleri	Arapgir	Malatya	Türkiye
Okul Öncesi (36–72 ay)	57	32,7	29,8
İlkokul	99	98,3	98,4
Ortaokul	99	80,0	69,3
Ortaöğretim	89	80,0	69,3
Yükseköğretim (2010)	-	-	35,6

Kaynak: MEM, TÜİK ve Kaymakamlık Kayıtları, 2012

Tablo 6.3. Öğretmen Başına Öğrenci Sayılarının Karşılaştırılması

Eğitim – Öğretim Kademeleri	Arapgir	Malatya	Türkiye
Okul Öncesi	27	22	23
İlköğretim	16	17	21
Ortaöğretim	12	17	18

Kaynak: TÜİK ve MEM 2011 Kayıtları

Tablo 6.4. Derslik Başına Öğrenci Sayılarının Karşılaştırılması

Eğitim – Öğretim Kademeleri	Arapgir	Malatya	Türkiye
İlköğretim	17	26	31
Genel Ortaöğretim	15	30	31
Mesleki Teknik Ortaöğretim	19	37	38

Kaynak: TÜİK, 2011 Kayıtları

Tablo 6.5. Okur Yazarlık Durumunun Bölge ve Türkiye ile Karşılaştırılması

Parametreler	Arapgir	Malatya	Türkiye
Okuma Yazma Oranları (%)	87,52	92,28	95,13
Okuma Yazma Bilmeyenler (%)	12,48	7,72	4,87

Kaynak: TÜİK, 2011 Kayıtları

Arapgir’de okuma yazma bilenlerin sayısı 8.643 olup, okuma yazma bilmeyenlerin sayısı ise 1.284’tür. 358 kişinin okuryazarlık durumu ise belirlenememiştir. Mevcut veriler dikkate alındığında ilçede yaklaşık %12 oranında okuma yazma bilmeyen bir nüfusun varlığı ortaya çıkmaktadır. Bu oran Malatya ve Türkiye ortalamasının üzerindedir. Oysa Türkiye eğitim için öngördüğü amaç ve vizyonu oldukça ileri taşımayı hedeflemektedir. Mevcut göstergelerle bu hedefin yakalanması oldukça zor görünmektedir.

Onuncu beş yıllık planda eğitim sisteminin temel amacı; "Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerleri ve milli kültürü özümsemiş, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireyler yetiştirmek" şeklinde tanımlamıştır (Anonim, 2013a). İlçelerin eğitim alanında yaşadığı sorunların ortadan kaldırılması ya da azaltılabilmesi eğitim çalışmalarını bu amaç çerçevesinde yeniden yapılandırmalarına bağlıdır.

7. ARAPGİR'DE SAĞLIK

Sağlık ekonomisi dünyada giderek önem kazanmaktadır. Zira sağlığa yapılan harcamalarda önemli bir artış söz konusudur. Sağlık harcamaları ABD'de GSMH'nin %16'sına, İngiltere'de %8,3'üne, Fransa'da %11'ine ulaşmıştır. Bu oran Türkiye'de 2005 yılı itibarıyla GSMH'nin %7,6'sıdır (Anonim 2013b). Türkiye sağlık alanında son yıllarda önemli adımlar atmış, büyük projeler gerçekleştirmiş ve ciddi kazanımlar elde etmiştir.

Malatya'da da sağlık alanında önemli çalışmalar yapılmıştır. En önemli sağlık göstergelerinin başında gelen on bin kişiye düşen hasta yatağı sayısı bakımından Malatya'nın durumu Tablo 7.1'de verilmiştir.

Tablo 7.1'de da görüleceği üzere Malatya, on bin kişiye düşen hasta yatağı sayısı bakımından Türkiye ortalamasının üzerinde ancak bölge ortalamasının altındadır. Ayrıca hasta yatağı sayısı açısından Türkiye ortalamasının üzerinde olan Malatya hekim sayısı açısından Türkiye ortalamasının altındadır (Tablo 7.3).

İlgili göstergeler açısından değerlendirildiğinde Arapgir'in durumu sorunlu görülmektedir. İlçenin sağlık hizmetleriyle ilgili temel verileri Tablo 7.2'de, sağlık göstergeleri ise Tablo 7.3'de verilmiştir.

Tablo 7.1. On Bin Kişiye Düşen Yatak Sayısı Açısından Malatya'nın Durumu

	Onbin kişiye düşen yatak sayısı
Malatya	29,7
Elazığ	50,9
Bingöl	24,2
Tunceli	21,4
TRB1	35,5
Türkiye	25,2

Kaynak: TÜİK, 2011 verilerinden derlenmiştir.

Tablo 7.2. Arapgir'in Sağlık Hizmetleri Verileri

	Sayı
Devlet Hastanesi	1
Özel Hastane	-
Aile Sağlığı Merkezi	1
Sağlık Evi	1
Uzman Doktor	2
Pratisyen Hekim	3
Dış Hekimi	1
Hemşire	17
Ebe	7
Eczane	4
Hasta Yatağı	25
Ambulans	2

Kaynak: Kaymakamlık Verileri ve BİLSAM AR-GE Birimi

Tablo 7.3. Sağlık Göstergeleri (Yüz bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı, 2012)

İller	Hastane yatak sayısı	Hekim Sayısı		
		Uzman	Pratisyen	Toplam
Arapgir	228	18	27	45
Malatya	293	70	81	151
Türkiye	253	81	79	160

Kaynak: Kaymakamlık Verileri ve BİLSAM AR-GE Birimi

8. KÜLTÜR ve TURİZM

8.1. Kültür

Arapgir'in bazı kültür göstergeleri Malatya ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak Tablo 8.1'de verilmiştir.

Tablo 8.1. Malatya, TRB1 ve Türkiye'de Kütüphane ve Kitap Verileri

	Arapgir	Malatya	Türkiye
Kütüphane sayısı	1	20	1149
Kitap sayısı	8.706	165.806	14.093.896
Yararlanma sayısı	2.393	394.441	19.929.836
Ödünç verilen materyal sayısı	-	91.086	5.390.401
Müze Sayısı	-	2	320
Eser Sayısı	-	16.093	3.188.271

Kaynak: TÜİK, 2010a.

8.2. Turizm

Diğer sektörlerle karşılaştırıldığında ülkeye daha az kaynak ve çaba harcayarak daha kısa sürede döviz sağlayabilen turizm, küresel dünya ekonomisinin en dinamik sektörlerinden birisidir. Bununla birlikte, girdilerin büyük kısmı doğal, tarihi ve kültürel nitelikli olduğundan dışa bağımlılığı azdır.

Turizm olgusu dünyada ve ülkemizde ekonomik katkılarının yanı sıra sosyal ve kültürel boyutuyla başlı başına bir sektör olarak kendini kabul ettirmiştir. Turizm değerlerine ve bu değerleri konuklarına sunma bilgi ve becerisine sahip kentler, bölgeler ve ülkeler, ekonominin diğer sektörleriyle karşılaştırıldığında, çok az maliyet isteyen yatırımlarla büyük paralar kazanmaktadırlar. Turizm, sadece az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler için değil gelişmiş ülkeler için de vazgeçilmez bir sektör haline gelmiş olup kıyasıya bir rekabet yaşanmaktadır.

Turizm sektöründe "yatırım maliyeti-kazanç" ilişkisi, diğer sektörlerle karşılaştırılamayacak oranda "kazanç" lehinedir. Turizm gelirlerinden sadece turisti o ülkeye getiren seyahat acentaları veya konaklama tesisleri yararlanmamakta, çok sayıda sektör bu gelirden pay almaktadır. Turizm ekonomisinin toplam Türkiye ekonomisi içindeki payı çok önemli olup, Türkiye'deki ekonomik canlılığın en önemli aktörlerinden biridir. Bu nedenle turizm faaliyetleri, belirli bölgelerdeki faaliyetlerle sınırlı kalmamalı, alternatif turizm olanakları gündeme gelmeli ve ilçelerimizde bir şekilde turizm faaliyetine katılmalıdır.

Potansiyeli dikkate alındığında Malatya, turizmde henüz olması gerekenin çok gerisindedir. 2011 yılında Malatya iline gelen yerli turist sayısı 102.325 kişi, otellerde geceleme sayısı 154.162 kişi; 2011 yılında Malatya iline gelen yabancı turist sayısı 6211 kişi, otellerde geceleme sayısı 3599 kişidir. Ancak Malatya'ya gelen yabancı turistler çoğunlukla belediye belgeli otellerde veya Nemrut Dağının eteğinde bulunan, Pütürge Köylere Hizmet Birliği'ne ait Güneş Otel'de konaklamaktadır.

Arapgir eski bir yerleşim yeri olması ve kentleşme sürecine başlamasında uzun bir geçmişe sahip olması nedeni ile çok sayıda tarihi eseri bünyesinde barındırmaktadır. İlçe ekonomisi açısından turizm önemli bir potansiyeldir. İlçenin turizm alt yapılarına yönelik yatırımlar ve tarihi ve doğal yapıyı tanıtmaya yönelik projeler bu potansiyeli harekete geçirecektir.

05.06.2011 tarih ve 27955 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 26.04.2011 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile Fırat Havzası Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan edilmiştir. Bölgemizden Ağın, Arapgir, Çemişgezek, Keban, Kovancılar, Palu, Pertek, Sivrice ilçelerinin ve bölge dışından Kemaliye ilçesinin yer aldığı Havza, Bakanlık tarafından ilan edilen en geniş kültür turizm koruma gelişim bölgesidir. Bu ilanın önümüzdeki süreçte bölge turizmüne önemli katkılar yapacağı açıktır.

8.3. Arapgir’in Önemli Tarihi Eserleri

Ulu Camii

Arapgir’de Eski Şehir denilen önceki yerleşme yerindedir. Dış kısmı muntazam sıralı silme taştan yapılmıştır. Duvar iç dolgularında moloz taş kullanılmıştır. Giriş kapısı ekseninde arka arkaya iki kubbeli bölüm, tam karşıda da mihrap yer alır. Mihrabı sıradışı bir büyüklüğe sahiptir ve geometrik motiflerle süslenmiştir. Minaresi ve kitabesi olmayan caminin, planı ve süsleme özelliklerine bakılarak, 14’ncü asrın başlarında yapıldığı tahmin edilmektedir.

Mirliva Ahmet Paşa Camii

Arapgir ilçe merkezinde, İsaoğlu Mahallesi ile Çarşı Mahallesi’nin birleştiği yerdedir. Son zamanlarda bulunan kitabesine göre cami, Hicrî 1128 (Miladî 1716) tarihinde, Osmanlı padişahı III. Ahmet’in annesi Rabia Gülnuş Ematullah Sultan’ın kethüdası, Arapgirli Veliyüddin oğlu Hacı Muhammed Efendi tarafından yaptırılmıştır. Vakfiyesi, Hicrî 1120 (Miladî 1708 - 1709) tarihini taşımaktadır. Halk arasında Çarşı Camii ismi ile anılan bu caminin Mirliva Ahmet Paşa’ya mal edilmesi bu zat tarafından yaptırılan bir tamiratla ilgili olduğu tahmin edilmektedir.

Gümrükçü Osman Paşa Camii

Gümrükçü Osman Paşa Mahallesi’nde (Eski Şehir) , Arapgir Çayı’na dökülen bir derenin kenarında, tamamen muntazam sıralı kesme taştan yapılmış, tek minareli, tek kubbeli güzel bir camidir. 1820 yılında Gümrükçü Osman Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Cafer Paşa Camii

Eski Arapgir / Eski Şehir’de, Gümrükçü Osman Paşa Mahallesi’nde, basık tek kubbeli ve tek minareli bir camidir. Şeyh Hasan Bey tarafından yaptırıldığı iddiası araştırılmalıdır. Zira Şeyh Hasan Bey’in vakfiyesinde yaptırıldığından bahsedilen cami, bu cami değildir. Minaresi üzerindeki kitabede Hicrî 1105 (Miladî 1694) tarihi yer almaktadır.

Yeni Camii

Eski Arapgir’de (Eski Şehir), Osman Paşa Mahallesi’nin sonunda, Ulu Cami’nin güneyindedir. Minaresi olmayan cami, kesme taştan yapılmıştır ve tamamen harap vaziyettedir. Tarihini aydınlatacak bir kitabesi yoktur. Akkoyunlu Devleti (1398–1515) dönemine ait bir eser olduğu tahmin edilmektedir.

Molla Eyüp Mescidi

Ispanakçı Mustafa Paşa Kütüphanesi diye de bilinir. Osman Paşa mahallesinde bulunan yapı diğer mescit türlerinden farklı olarak karmaşık bir görünüme sahiptir. Girişi batı duvarının kuzey köşesinde toprak seviyesinden aşağıda yapılmıştır. Kayalara yaslanan kuzey duvarı, içte yer alan ağır payelerle desteklenmiştir. Yan duvarlar sağır kemerlerle donatılmıştır. Kemer ayakları ise üçe bölünmüş üçgenlerle tezyin edilmiştir. Mihrap tahrip olduğundan özelliği bilinmemektedir. Minaresi ve kitabesi olmayan yapı bir Osmanlı eseridir.

Çarşı Hamamı

Büyük İsaoglu Mahallesi'nde yer alır. Tamamen moloz taştan yapılmıştır. İki kubbelidir. Kitabesine göre 1806 yılında yapılmış olup, üç bölümden oluşmaktadır.

Elmasık Hamamı

Ermeni mahallesi olarak bilinen mahallede bulunan hamam iki kubbeli olup, taşla inşa edilmiştir. Giriş kapısı kesme taştandır. Kitabesi bulunmayan, dikdörtgen planlı hamamın 19. yüzyılda yapıldığı sanılmaktadır. Harap durumdadır.

Osman Paşa Hamamı

Aynı isimli mahallede bulunan hamam, 19. yüzyıl eseridir. Dikdörtgen alan üzerine oturan yapının dış duvarları kesme, iç duvarları ise kubbe moloz taştan inşa edilmiştir. Hamam üç bölümlü olup, harap durumdadır.

Osman Paşa Çeşmesi

Taç kapının bulunduğu duvar üzerindeki çeşmedir. Hicrî 1209 (Miladî 1794) tarihinde Dergâh Ali kapıcı başlarından Osman Ağa'nın validesi Ümmü Gülsüm Hatun tarafından yaptırılmıştır.

Eski Arapgir Kalesi

Sert kayalar üzerine inşa edilmiş kalenin temel kısımları blok taştan diğer kısımları ise kesme taştan yapılmıştır. Kaleye ulaşılan yol boyunca gözetleme mazgalları bulunmaktadır. Anadolu Selçuklular dönemi eseridir.

Eski Arapgir Kale Köprüsü

Arapgir çayı üzerine inşa edilmiştir. Arapgir kalesine ulaşımı sağlar. Kalenin yapımına bağlı olarak Selçuklular döneminde inşa edilmiştir.

Büyük Kozluk Köprüsü

Kozluk çayı üzerinde yer alır. 45 m uzunluğunda, 4,60 m genişliğinde ve 7,5 m yüksekliğindedir. İlhanlılar döneminde yapılmıştır.

Çobanlı Konağı

Bugünkü varislerinin soyadıyla adlandırılan konak aslında Osmanlı paşalarından Cevat Şakir Paşa konağıdır. Halil Namık Paşa Konağı olarak da adlandırılır. Giriş katı ile birlikte üç katlıdır.

Gümrükçü Osman Paşa Cami

Mesut TÜMER Arşivi

9. ÇEVRE VE ORMAN

Türkiye’de 02.09.1999 tarih 3030 sayılı kanunla kişi başına düşen yeşil alan miktarı büyükşehir belediyeleri haricinde belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde 10 m², bu sınırın dışında ise 14 m² olması gerektiği belirlenmiştir. Kişi başına düşen yeşil alanın Elazığ’da 0,4 m², Malatya’da 2,62 m² olduğu dikkate alındığında bölgenin bu standartların oldukça altında olduğu görülecektir (Anonim, 2008c).

Dünyada 3 milyar 952 milyon hektar ormanlık alan olup, kara alanının %30’una tekabül etmektedir. Dünyada bir ülkenin orman bakımından kendine yeterli olabilmesi için topraklarının en az %30’unun verimli ormanlarla kaplı olması gereklidir. Bu oran Türkiye için %27,2’dir. Bu değer dünya normlarına yakındır. Ancak bizim ormanlarımızın %49’u verimsiz ormanlardır. Süratle ülkemizdeki verimsiz ormanların verimli hale getirilmesi gerekmektedir (Anonim, 2007a).

Çevre ve Orman Bakanlığının son yıllarda gerçekleştirdiği başarılı çalışmalar sayesinde ülkemizde ilk kez orman azalması durdurulmuş ve hatta artmaya başlamıştır. Nitekim 20.2 milyon hektar olan orman varlığımız yapılan son envanter çalışmalarında 21.2 milyon hektara çıkmıştır. Ülkemiz, son yıllarda gerçekleştirilen başarılı projelerle, orman ve yeşil alan oluşturma çalışmalarında dünyada ilk sıralara yükselmiştir. Bu, ülkemiz adına sevindirici bir durumdur.

Tüm bu çabalara rağmen orman varlığı bakımından kendine yeterli bir ülke değiliz. Çünkü bunun için topraklarımızın en az % 30 unun verimli ormanlarla kaplı olması gerekmektedir. Oysa ülkemiz topraklarının % 27,2 si ormanlarla kaplı ve bunun da sadece yarısı verimlidir (Anonim, 2007b).

Malatya’nın ormanla kaplı alanı %15,3’tür. Bu değer hem dünya hem Türkiye hem de TRB1 bölge ortalamalarının altındadır. İlimizin dünyanın en önemli kayısı merkezi olması maalesef bu gerçeği değiştirmemektedir. %13 olan kayısı kaplı alanları da kattığımızda oran %28 olmaktadır.

ArapgİR’in orman varlığı yaklaşık %7 olup Malatya (%15), Türkiye (%27) ve Dünya (%30) ortalamalarının oldukça altındadır (Tablo 9.1).

Tablo 9.1. İl Merkezi ve İlçelerin Tarım ve Orman Varlığı

	Tarım Alanı (ha)	Orman Ve Fundalık (ha)	Çayır Ve Mera (ha)	Tarım Dışı Arazi (ha)	Yüzölçümü (ha)	Orman Alanı (%)
Merkez	55092	10859	26184	4665	92500	11,74
Akçadağ	75355	8012	31938	3995	119200	6,72
Arapgir	25772	6412	56186	7230	97600	6,57
Arguvan	48326	10595	41773	3006	107100	9,89
Battalgazi	17583	690	1442	1585	23500	2,94
Darende	45021	548	80708	9323	136800	0,40
Doğanşehir	28293	16229	77913	6565	124500	13,04
Doğanyol	2803	2750	15019	2728	29600	9,29
Hekimhan	33803	23620	115320	11657	190400	12,41
Kale	1910	1331	9591	6368	19400	6,86
Kuluncak	20528	5696	32861	7315	68300	8,34
Pütürge	5420	52439	48397	11844	104200	50,33
Yazıhan	51068	3260	1529	5949	50700	6,43
Yeşilyurt	14476	6687	41562	3969	50600	13,22

Kaynak: Malatya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Kayıtları, 2012

Tablo 9.1.'deki verilere göre Türkiye topraklarının yaklaşık %27'si mera, yayla, kışlak, çayır ve otlaklardan oluşmakta olup bu şartlar Türkiye'ye flora ve fauna zenginliği katmaktadır. Avrupa kıtasının tümünde bitki türlerinin sayısı 12.000 kadar olmasına karşı, bugün Türkiye'de tespit edilen bitki türü sayısı hemen hemen bu sayıya ulaşmaktadır. Bunun 3.000 civarındaki kısmı sadece Türkiye'ye özgü endemik türlerdir. Bütün Avrupa faunasını ve hayvan varlığını oluşturan türlerin sayısı 60.000'e yaklaşırken, sadece Türkiye için bu rakam 80.000 civarındadır.

Malatya ili de fauna ve flora açısından zengin bir coğrafyadır. Çok sayıda endemik bitkiye sahip olan Malatya'da özellikle hoş kokulu adaçaylarından 7 endemik tür bulunmaktadır. Ayrıca, Malatya'da 668 takson bulunmaktadır. Bu taksonlardan 30 familyaya ait 87 cins içerisinde 201 tür ve 203 takson endemik özellik göstermektedir (Anonim, 2013b).

10. ARAPGİR'DE GENEL EKONOMİK YAPI

Malatya'nın da içinde olduğu TRB1 bölgesi ihracatının Türkiye ihracatı içindeki payına bakıldığında son 3 yılda 2010 yılında % 0,28, 2011'de % 0,24, 2012'de ise % 0,23 oranlarıyla gerileme seyrinde olduğu görülmektedir. İhracat değerinin artmasına rağmen oranlardaki bu düşüş, ülke ihracatında katma değeri yüksek olan teknoloji yoğun sektörlerin payının artması, bölgenin ise bu alanlarda gelişmemiş olmasından kaynaklanmaktadır (Anonim, 2013b).

Gerek Arapgir gerekse Malatya'nın diğer ilçeleri de bu olumsuzlukta önemli oranda pay sahibidir. Maalesef ilçelerimiz katma değeri yüksek ürün üretme konusunda hemen hiçbir varlık ortaya koyamamışlardır.

Arapgir kültür, turizm ile tarım ve hayvancılıkta önemli bir potansiyele sahiptir. İlçe gerek Malatya'da gerekse bölgede tarihi kimliği ve turizm eserleri varlığı açısından önde gelen ilçelerden biridir. Ayrıca Arapgir, Malatya'nın 13 ilçesi arasında küçükbaş hayvan varlığı açısından birinci, sebzecilik ve su ürünleri üretimi bakımından ikinci, bağcılık açısından ise üçüncü sıradadır. İlçe bütün bu alanlarda önemli bir gelişme potansiyeline sahiptir.

İlçe ekonomisi, büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Arapgir, 20. yüzyılın ortalarına kadar büyük çapta dokumacılık ve kervancılık yapılan, halkın büyük bir bölümünün geçimini bu yollarla sağladığı bir ilçedir. Bu yıllarda kervanlarla transit olarak Ortadoğu ve Anadolu'nun bütün bölgelerine taşınan dokumaların haftada 100 tonu geçtiği ifade edilmektedir. Günümüzde ise dokumacılık ve kervancılık tamamen ortadan kalkmıştır. Kervancılığın yerini nakliyecilik almış, dokumacılık ise gelişen teknolojiye ayak uyduramayarak ortadan kalkmıştır.

Bugünkü Arapgir ticari açıdan çok gelişmiş olmasa da hala çevresinin en canlı ticaret merkezi konumundadır. Özellikle Kemaliye, Ağın ve Divriği'nin güney köyleri ile Arguvan'ın yakın köyleri ticari yönden Arapgir'le temas halindedir. Küçük sanayi ve imalathane sayılabilecek atölyeler ilçenin ve çevrenin ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Arapgir ve Malatya'nın diğer ilçelerinin sosyoekonomik gelişmişlik açısından Türkiye'nin toplam 872 ilçesi arasındaki sıralamaları Tablo 10.1'de verilmiştir.

Tablo 10.1. İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıraları

S.N.	İlçe Adı	Sırası
1	Merkez	37
2	Yeşilyurt	353
3	Arapgir	437
4	Battalgazi	493
5	Hekimhan	598
6	Darende	627
7	Doğanşehir	654
8	Akçadağ	675
9	Kuluncak	708
10	Yazıhan	731
11	Kale	744
12	Arguvan	748
13	Doğanyol	750
14	Pütürge	823

Kaynak: DPT, 2004.

Türkiye genelinde 872 ilçenin gelişmişlik düzeyi sıralamasında Arapgir ilçesi orta sıralarda yer almaktadır. Türkiye’de, ilçelerin gelir durumunun yanı sıra nüfus yapısı, fiziki durum, sosyal altyapı, girişimcilik, insan kaynakları, eğitim düzeyi, sağlık hizmetlerine erişim, çevre niteliği, istihdam, kadının rolü gibi konularda önemli ölçüde farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 10.1. de görüleceği üzere Arapgir’in ülkedeki toplam ilçeler arasındaki sosyoekonomik gelişmişlik sıralaması 437, il içindeki gelişmişlik sıralaması ise 3’dür. Bu yönüyle ilçe, ülkedeki bütün ilçeler içinde orta düzeylerde, il içinde ise ilk üçte yer almaktadır. Ayrıca Arapgir ülke, bölge ve ilde gelişme potansiyeli en fazla olan ilçelerimizden biridir.

Yapılması gereken insan odaklı bir gelişme anlayışı doğrultusunda ilçenin potansiyel enerji ve gizil güçlerini harekete geçirecek yerel kalkınma girişimlerinin desteklenmesi, altyapı yatırımlarına kaynak sağlanması ve kırsal kalkınmanın özendirilmesidir. Bölge derinlikli bir analize tabi tutularak, mevcut kaynakların neler olduğu, bölge potansiyelinin nasıl harekete geçirileceği, bunun için neler yapılması gerektiği, bölgeyi bekleyen fırsat ve tehditler ile diğer özellikler belirlenmeli daha sonra ise buna yönelik proje ve programlar uygulamaya konulmalıdır.

11. TARIM ve HAYVANCILIK

Türkiye’de son 10 yıllık dönem genel olarak değerlendirildiğinde, tarım ve sanayi sektörlerinin GSYH içerisindeki payının yıllar itibarıyla düşüş eğiliminde olduğu buna karşılık hizmetler sektörünün payının arttığı görülmektedir. 2012 yılı itibarıyla tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinin GSYH içerisindeki payları sırasıyla yüzde 7,9, yüzde 19,3 ve yüzde 61,9 olarak gerçekleşmiştir.

Ülkemizde yaşanan kuraklık sonucu 2007 yılında tarım sektörü önemli oranda küçülme gösterse de 2007-2012 döneminde yıllık ortalama yüzde 2,1 olarak büyümüştür. 2007 yılı dikkate alınmadığında ise, tarım sektöründeki yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 3,9 olmaktadır. 2006 yılında yüzde 24 düzeyinde olan tarım sektörü istihdamının toplam istihdamdan aldığı pay, 2012 yılında yüzde 24,6 olarak gerçekleşmiştir. Tarımın GSYH içindeki payı, Plan dönemi başında yüzde 8,3 seviyesindeyken 2012 yılı sonuna gelindiğinde yüzde 7,9’a gerilemiştir (Anonim, 2013a).

İlçelerimizde tarımsal faaliyetlere yönelik yapılacak projelerde Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) ile bütünleşmiş adımlar atılması halinde tarım sektörünün devlet politikaları ile uyumlu gelişmesi sağlanacaktır. Ayrıca ilçelerimizin kamunun tarıma ayırmış olduğu kaynaklardan daha fazla yararlanması sağlanmış olacaktır.

11.1. Arapgir’in Arazi Varlığı ve Sulanabilirlik Durumu

Malatya’nın toplam 1.241.200 hektar olan arazi varlığının yaklaşık 1/3’ü (425.450 ha) tarımsal amaçlı kullanılabilir arazi özelliğine sahiptir. Tarım dışı alan ise 729.551 ha olup, il arazisinin yaklaşık 2/3 üne tekabül etmektedir. Yaklaşık 25,8 milyon hektar olan Türkiye tarım alanlarının %1,65 kadarı Malatya ili sınırları dâhilinde bulunmaktadır.

Arapgir’in arazi varlığı ve sulanabilirlik durumu ise il ve ülke ortalamalarıyla karşılaştırmalı olarak Tablo 11.1’de verilmiştir.

Tablo 11.1. Tarım Arazileri ve Sulanma Durumu (ha), 2012

	Toplam Arazi Varlığı (da)	Sulanabilir Arazi Varlığı (da)	Sulanan Arazi Varlığı (da)	Sulanan Arazinin Toplam Arazi Varlığına Oranı(%)
Türkiye	26 013 732	8 500 000	4 900 000	19
Malatya	425 450	391 946	173 389	41
İLÇELER				
Merkez	55 092	49 857	21 666	39
Akçadağ	75 355	73 289	33 447	44
Arapgir	25 772	22 326	2 959	11
Arguvan	48 326	45 025	7 656	16
Battalgazi	17 583	17 583	12 602	72
Darende	45 021	42 265	21 735	48
Doğanşehir	28 293	25 618	9 010	32
Doğanyol	2 803	2 533	1 846	66
Hekimhan	33 803	29 963	12 764	38
Kale	1 910	1 792	1 095	57
Kuluncak	20 528	17 911	8 841	43
Pütürge	5 420	4 895	2 783	51
Yazıhan	51 068	47 748	22 438	44
Yeşilyurt	14 476	11 141	4 575	32

Kaynak: TÜİK 2012 Malatya değerleri Türkiye değerleri ile mukayese edilerek hesaplanmıştır.

Yukarıdaki tabloya göre Malatya'nın tarım arazisi varlığının %6'sı, sulanan arazi varlığının ise %1,7'si, Arapgir ilçesinde bulunmaktadır. Arapgir'in sulanan tarım arazisi varlığı %11'dir. Bu duruma göre Arapgir'in sulanan tarım arazisi oranı hem il hem de ülke ortalamalarının oldukça altındadır. Hatta Arapgir, Malatya'nın sulanan arazi oranı en düşük olan ilçesidir.

Arapgir için tarımsal amaçlı sulama stratejik bir öneme sahiptir. Bu yüzden ilçenin su kaynaklarının arttırılması, geliştirilmesi, korunması ve en verimli şekilde kullanılabilmesi için ilgili tüm kurumların girişimiyle uzun vadeli bir projeksiyon geliştirilmelidir. Bu anlamda kapalı sistem su iletimi ve basınçlı sulama sistemleri önem arz etmektedir. İlçede sulanan tarım arazilerinin azlığı üreticilerin kuru koşullarda yetiştiriciliği yapılan hububat ve susuz kavun yetiştiriciliğine yönelmelerine neden olmaktadır.

Ülkemizde mevcut 112 milyar m³ kullanılabilir su kaynağından yararlanma oranı yaklaşık yüzde 39 olup, bu kaynağın 32 milyar m³'ü (yüzde 73) sulamada, 7 milyar m³'ü (yüzde 16) içme ve kullanmada, 5 milyar m³'ü (yüzde 11) sanayide kullanılmaktadır. Ülkemiz, 2013 yılı itibarıyla kişi başına düşen yaklaşık 1.500 m³ kullanılabilir su miktarı ile su kısıtı bulunan ülkeler arasında yer almaktadır. 2030 yılında kişi başına

düşen 1.100 m³ kullanılabilir su miktarıyla, Türkiye su sıkıntısı çeken bir ülke durumuna gelecektir (Anonim, 2013a). Bu yüzden su kaynaklarımızın daha etkin ve efektif değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Bununla birlikte kırsal alanda yaşayıp tarımla uğraşan nüfusun önemli bir kısmının eğitim düzeyi çok düşüktür. Halen okuma yazma bilmeyen, temel matematiksel işlemleri yapamayan, bilgisayardan faydalanamayan çok sayıda çiftçimiz bulunmaktadır. Bu durum tarım sektöründeki gelişmelerin çiftçilerimize yansımaları zorlaştırmaktadır.

11.2. Arapgir’de Bitkisel Üretim

Arapgir’in bitkisel üretim alanları ve dağılımı ile bitkisel üretim alanlarının il içindeki payları Tablo 11.2’de Malatya ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 11. 2. İlçenin İl ve Ülke ile Karşılaştırmalı Olarak Bitkisel Üretim Alanları (da)

	Arapgir	%	Malatya	%	Türkiye
Tarla Ürünleri	72.514	7,5	1.181.845	0,8	154.644.523
Meyve Ürünleri	12.638	20,3	850.673	2,6	32.129.886
Bağ Alanları	8.550	2,9	57.711	1,2	4.622.959
Sebze Ürünleri	9.883	7,2	55.462	0,7	8.271.142
Nadas	72.000	8,2	855.179	2,0	42.861.366

Kaynak: TÜİK, 2012.

Yukarıdaki tabloya göre Arapgir %1,5 ile Malatya’nın en düşük meyve alanları varlığına sahip ilçesi konumundadır. Bunun yanı sıra ilçe sebze alanları varlığı açısından Arguvan’dan sonra ikinci, bağ alanları varlığı açısından ise Merkez ve Yeşilyurt ilçelerinden sonra üçüncü sıradadır. Bu sonuçlar Arapgir’in sebze ve bağ (üzüm) yetiştiriciliğiyle öne çıkan bir ilçe olduğunu göstermektedir. İlimizdeki sebze alanlarının %17,8’i, bağ alanlarının ise %14,8’i Arapgir ilçesinde bulunmaktadır.

Bununla birlikte ilçedeki sebze üretiminin %88’ini (8700 da) susuz koşullarda yetiştirilen yöreye özgü kavun yetiştiriciliği oluşturmaktadır. İlçenin sulanan alanlarının az olması nedeniyle nadas, arpa/buğday münavebeleri uygulanmakta ve tarla ürünleri üretiminin %93’ünü hububat oluşturmaktadır.

11.3. Üzüm Yetiştiriciliği

Arapgir, ilimizde ve bölgemizde üzüm yetiştiriciliğiyle tanınan bir ilçemizdir. İlçenin üzüm yetiştiriciliğindeki yeri il ve ülke yetiştiriciliğiyle karşılaştırmalı olarak Tablo 11.3’de verilmiştir.

Tablo 11. 3. Karşılaştırmalı olarak Arapgir İlçesinin Bağcılık Verileri

	Arapgir				Malatya				Türkiye	
	Alan (da)	%	Üretim (Ton)	%	Alan (da)	%	Üretim (Ton)	%	Alan (da)	Üretim (Ton)
Üzüm (Sofralık)	4.850	11	1.900	18	45.611	1,7	10.491	0,5	2.616.399	2.170.634
Üzüm (Kurutmalık)	-		-	-	7.450	0,5	1.588	0,1	1.328.676	1.613.833
Üzüm (Şaraplık)	3.700	80	1.620	83	4.650	0,7	1.953	0,5	677.884	400.659

Kaynak: Tüik,2012

Yukarıdaki tablo incelendiğinde ülkemizdeki bağ alanlarının %1,7'sinin ilimizde bulunduğu, üretimin ise %0,5'inin ilimizde gerçekleştiği görülecektir. İlimizdeki bu bağ alanlarının %11'i ile üzüm üretiminin %18'i Arapgir ilçesinde bulunmaktadır. İlçede kendine özgü üzüm çeşitlerinin bulunması; bu çeşitlerin tat ve aroma yönünden haklı bir şöhrete sahip olması yöre üzümlerinin pazarda öncelikle tercih edilmesine yol açmaktadır. Bununla birlikte gerek Malatya'da gerekse Arapgir'de yapılan bağcılığın verimlilik oranı Türkiye ortalamasının altındadır.

Türkiye'de dekar başına ortalama 830 kg üzüm elde edilirken bu rakam Malatya'da 230 kg, Arapgir'de ise 392 kg'dır. Arapgir'in verimlilik durumu Malatya'ya göre daha iyi iken Türkiye ortalamasına göre oldukça düşüktür. Bu anlamda gerek Malatya gerekse Arapgir, üzüm üretimi alanında ciddi bir verimlilik sorunuyla karşı karşıyadır.

Arapgir'de ondan fazla üzüm çeşidi yetiştirilmektedir. Bu üzümler içerisinde en önemlisi yerli Köhnü Üzüdür. Bu üzüm çeşidi 24.08.2006 tarihinde "Arapgir Köhnü Üzüdür" adı ile coğrafi işaret alınarak tescil edilmiştir. Üzüm yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı köyler; Kuru, Düzce, Budak, Onar, Yukarı Yabanlı, Yazılı, Çakırsu, Alıçlı ve Ormansırtı köyleridir.

11.4. Arapgir Köhnü Üzüdür

İyice olgunlaşmış içi esmerleşmiş ve yumuşamış meyve anlamına gelen "Köhnü" ismi, bu üzüdürün kendine has lezzeti ve albenisi ile örtüşmektedir. Üzüm yetiştiriciliğine uygun şartları nedeni ile onlarca üzüm çeşidinin yetiştirildiği Arapgir'de en çok rağbet gören üzüm çeşidi Köhnü Üzüdür'dür. 2006 yılında coğrafi işaret olarak Arapgir ilçesine tescillenen Arapgir Köhnü Üzüdür, taneleri mora yakın siyah renge çalan, oval şekilli, gri, puslu, iri çekirdekli ve bol şıralı olmakla birlikte nötral bir tada sahiptir. Meyve kabuğu normal kalınlıkta olduğundan taneleri ağızda hemen erimektedir. Ortalama 500 ila 700 gram ağırlıkta olan salkımları konik, iri ve dolgundur (Anonim, 2013c).

Yöre koşullarının da etkisi ile içerdiği mineral maddeler (kalsiyum, potasyum, sodyum ve demir) açısından zengin olan köhnü üzümü, vitaminler ve antioksidan bakımından zengin içeriğe sahiptir. Sofralık üzüm olarak tüketilmesinin yanında şaraplık üzüm olarak da kullanılmaktadır.

Köhnü Üzümü; ayrıca Arapgir yöresinde halen geleneksel yöntemler ile yapımına devam edilen pekmez ve pestilin hammaddesi olup, kurutmalık olarak da kullanımı yaygındır. İlçe tarımında önemli bir paya sahip olan Köhnü Üzümü, yurt çapında yaygın olarak bilinen, adı ile talep edilen önemli bir yöresel lezzettir.

11.5. Bitkisel Üretim Kârlılık Durumu ve Analizi

Malatya İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün 2008-2012 yıllarına ait maliyet fiyat ve verimle ilgili verileri dikkate alınarak gerçekleştirilen hesaplamalarda bazı bitkisel ürünlerin son 5 yıla ait kârlılık durumları Tablo 11.4'de verilmiştir.

Tablo 11.4. Malatya'da Yetiştirilen Bazı Bitkisel Ürünlerin Son 5 Yıllık Maliyet - Kâr Analizi

ÜRÜNLER	Ort. Verim (kg/da)	2008 Yılı		2009 Yılı		2010 Yılı		2011 Yılı		2012 Yılı		5 Yıllık Ortalama	
		Masraf (TL/da)	Net Kâr (TL/da)	Masraf (TL/da)	Net Kâr (TL/da)	Masraf (TL/da)	Net Kâr (TL/da)	Masraf (TL/da)	Net Kâr (TL/da)	Masraf (TL/da)	Net Kâr (TL/da)	Masraf (TL/da)	Net Kâr (TL/da)
Buğday (Susuz) / Saman	220/150	173,14	35,864	170,72	-32,22	170,04	-19,84	186,75	2,75	200,45	21,05	180,2	1,5
Buğday (Sulu) /Saman	370/400	245,96	95,74	256,78	4,22	260,21	18,99	282,15	31,85	306,58	132,43	270,3	56,6
Arpa (Susuz) /Saman	240/140	168,15	25,348	163,54	-33,94	163,24	-26,44	179,6	-23,6	193,30	9,5	173,6	-9,8
Arpa (Sulu) /Saman	380/400	237,28	60,72	244,62	-35,82	249,06	-29,06	270,6	-19,6	293,93	102,08	259,1	15,7
Nohut /Saman	125/125	157,68	29,82	163,20	20,55	171,49	37,26	198,85	123,65	227,40	241,35	183,7	90,5
K. Mercimek /Saman	120/125	166,64	227,11	168,73	63,77	179,30	51,96	199,95	29,05	213,10	46,9	185,5	83,8
Fasulye /Saman	200/200	364,88	129,12	393,03	92,98	412,86	91,14	443,45	96,55	475,35	204,65	417,9	122,9
Mısır (Silaj)	5000	358,40	91,6	365,56	134,44	396,03	203,97	428,6	221,4	473,95	426,05	404,5	215,5
Fiğ (Sulu) /Kuru Ot	400	134,52	1,48	136,60	-36,60	140,86	-40,86	155,75	-15,75	176,80	43,2	148,9	-9,7
Yonca (Kuru Ot)	1200	395,40	24,6	414,70	-54,70	440,74	-80,74	472,05	7,95	554,00	166	455,4	12,6
Ş. Pancarı	5000	549,96	50,04	561,28	38,72	582,34	92,66	608,45	41,55	647,50	27,5	589,9	50,1
Hıyar	2500	613,04	386,96	661,85	663,15	728,29	1021,72	788,1	911,9	907,50	1342,5	739,8	865,2
Biber	1750	705,44	274,56	750,79	421,71	797,42	42,59	850,8	1249,2	977,90	772,1	816,5	552,0
Patlıcan	2500	610,24	264,76	646,36	653,64	695,95	554,05	749,6	675,4	858,00	1267	712,0	683,0
Domates	3500	676,88	233,12	716,05	543,95	765,08	984,92	823,3	996,7	931,70	1063,3	782,6	764,4
Lahana	3500	577,20	682,8	602,06	727,94	635,18	1114,82	679,2	1105,8	773,30	976,7	653,4	921,6
Kavun	2000	379,06	420,94	394,85	505,15	413,51	826,49	456,4	443,6	520,90	479,1	432,9	535,1
Karpuz	3250	398,10	251,9	414,40	365,60	436,37	1383,64	460,8	26,7	515,40	199,6	445,0	445,5
Kayısı (kg/ağaç)	100	577,68	422,32	599,35	400,65	650,22	649,78	670,35	629,65	726,70	373,3	644,9	495,1
Elma-Armut (kg/ağaç)	75	521,63	603,37	547,03	427,97	588,42	1005,33	637	1238	694,50	3430,5	597,7	1341,0
Ceviz (kg/ağaç)	30	496,57	873,37	521,11	1728,89	556,87	1993,13	583,7	2116,3	635,45	2364,55	558,7	1815,2
Kiraz-Vişne (kg/ağaç)	40	538,46	1461,54	571,10	1738,90	614,69	1785,31	646,95	2553,05	695,25	1864,75	613,3	1880,7
Şeftali (kg/ağaç)	50	466,76	1008,24	498,21	1326,79	533,55	966,45	564,55	1035,45	604,80	2695,2	533,6	1406,4
Bağ (kg/dk)	500	334,72	245,28	348,18	116,82	378,22	246,78	405,7	344,3	441,35	508,65	381,6	292,4

Kaynak: İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2008-2012 yılları maliyet fiyat ve verim cetvellerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 11.4. bir bütün olarak değerlendirildiğinde;

1. Susuz koşullarda yapılan hububat tarımı (buğday, arpa) Malatya şartlarında karlı bir üretim şekli değildir. Sağladığı tek avantaj çiftçi ailesinin kendi emeğini gelire dönüştürmesidir. Sulu koşullarda yapılan hububat tarımı da kısmen kârlı bir üretim şeklidir. Malatya koşullarında hububat üretiminde kârlılığı artırmanın en önemli yolu birim alandan elde edilen verimi artırmaktan geçmektedir.
2. Baklagil tarımı (nohut, mercimek, fasulye) nispeten karlı bir üretim şeklidir. Baklagillerin toprağa azot bağladığı da dikkate alındığında özellikle münavebeye dâhil edilmesi anlamlı olacaktır.
3. Yem bitkilerinin (fiğ, mısır, yonca) teşvik desteği kapsamında olduğu ve hayvancılıkta kaba yem ihtiyacının karşılamasındaki önemi de düşünüldüğünde üreticilerin özellikle gündeme alması anlamlı olacaktır. Ayrıca yem bitkileri ekim alanlarının oranı bir bölgenin tarımsal gelişmişliğinin göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir.
4. Şeker pancarı (endüstri bitkisi) ekim alanları ilimizde her geçen gün azalmaktadır. Bu durum önemli oranda karlılık oranının düşük olmasından kaynaklanmaktadır.
5. İlimizde sebze (salatalık, domates, patlıcan, biber, lahanaya, kavun, karpuz) üretimi tabloda da görüldüğü gibi oldukça karlı görünmektedir. Üreticilerimiz bu hususu dikkate almalıdır.
6. Meyvecilik (kayısı, elma, armut, ceviz, kiraz, vişne, üzüm) ilimizdeki en karlı tarımsal üretim çeşidi olarak ortaya çıkmaktadır.

11.6.Arapgir’de Hayvansal Üretim

Arapgir’de hayvansal üretim düzeyi ve dağılımı Malatya ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak Tablo 11.5’de verilmiştir.

Tablo 11.5. İlçenin İl ve Ülke ile Karşılaştırmalı Olarak Hayvan Varlığı (Adet)

	Arapgir	%	Malatya	%	Türkiye
Büyükbaş Hayvan	4.891	11,0	127.728	0,9	14.022.347
Küçükbaş Hayvan	41.741	8,1	265.254	0,7	35.782.519
Yumurta Tavukçuluğu	7.050	64,8	378.843	0,4	84.677.290
Et Tavukçuluğu	-	35,7	1.401.026	0,8	169.034.283
An Kovanı	4.980	7,9	84.659	1,3	6.348.009
Su Ürünleri Üretimi (Ton)	530	0,7	2970	3,0	100 239

Kaynak: TÜİK,2012

İlçe, ilin büyükbaş hayvan varlığında %4 kadar bir paya sahip olmasına karşılık küçükbaş hayvan varlığında %16'lık bir paya sahiptir. Dahası Arapgir, ilimizde küçükbaş hayvan varlığının en fazla olduğu ilçedir. Ayrıca ildeki arı kovanı varlığının yaklaşık %6'sı Arapgir'de bulunmaktadır. Arıcılık daha çok Sarıçiçek Yaylası ve Göladağ'ında yapılmaktadır. Yine ilin su ürünleri üretiminin yaklaşık %18'i Arapgir'de gerçekleştirilmektedir.

İlçede et tavukçuluğu yapılmamaktadır. Yumurta tavukçuluğu da ailelerin kendi ihtiyaçlarını temin etmeye yönelik olup, ticari anlamda önemli hiçbir tavukçuluk işletmesi mevcut değildir. İlçenin genel anlamda bitki örtüsü, florası ve doğal yapısı küçükbaş hayvancılık ve arıcılığın geliştirilmesine uygundur. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ve arıcılığı geliştirmeye yönelik yapılacak projeler bu sektörlerin daha da büyümesini sağlayacaktır.

11.7. Tarımsal Gelişim İçin Alınacak Bazı Tedbirler

1. Yem bitkileri üretiminin yeterli seviyede olması, hayvancılıkta istenilen seviyeye gelinmesinde çok önemlidir. Hatta bunun farkında olan tarımda gelişmiş ülkelerde ekilebilir alanlar içerisinde yem bitkileri ekim oranının %25–50 arasında değiştiği görülmekte ve bu durum tarımda gelişmişliğin bir göstergesi kabul edilmektedir. Ülkemizde bu oran çok düşüktür. Bunu artırmak amacıyla Tarım Bakanlığı'nca başlatılan ve 2001 yılından beri yem bitkilerini artırmaya yönelik destekleme projeleri sonucu bu oran Türkiye'de %9'a, Malatya'da ise %5'e çıkmıştır.
2. Çok sayıda ve dağınık yapıdaki parsellerden oluşan tarım işletmelerinde bütünlüğün sağlanması, arazi parçalanmasının önüne geçilmesi ve iyi işleyen bir tarım arazisi piyasasının tesis edilmesine yönelik hukuki ve kurumsal düzenlemeler yapılmalıdır.
3. Mevcut su iletim ve dağıtım tesislerinde toprak kanallar ile klasik sistemler yenilenerek kapalı sisteme geçiş hızlandırılmalı ve tarla içi sulamalarda modern sulama yöntemleri yaygınlaştırılmalıdır.
4. Tarımsal destekler, tarım havzaları ve parselleri bazında, sosyal amaçlı ve üretim odaklı olarak düzenlenmeli, desteklerde çevre ile bitki, hayvan ve insan sağlığı dikkate alınmalı, tarımsal desteklerin etkinliği izlenerek değerlendirilmelidir. Ayrıca, tarım sigortalarının kapsamı genişletilerek yaygınlaştırılmalıdır.
5. Tarımsal ürün ihrac pazarları geliştirilerek, talebe uygun nitelik ve nicelikteki ürünlerin ihracatına yönelik destek programları uygulanmalıdır.
6. Gıda güvenliğini temin edecek, ürün piyasalarında ve çiftçi gelirlerinde istikrar sağlayacak etkin stok yönetimi, üretim, pazarlama ve tüketim zincirinde kayıpların azaltılması, piyasaların düzenlenmesine ilişkin idari ve teknik kapasitenin güçlendirilmesi ve dış ticaret araçlarının etkin kullanılması hususlarında iyileştirmelere gidilmelidir. Üretici örgütlerinin pazara erişimi kolaylaştırılmalıdır.
7. Tarım ve sanayi işletmelerinin işbirliği ve entegrasyonu sağlanmalı, yerel ve geleneksel ürünlerin katma değerini ve ihracata katkısını artıracak tedbirler alınmalı, tarımsal bilgi sistemlerinin, ortak kullanıma izin verecek şekilde entegrasyonu sağlanmalıdır.

8. Tarım sektörüne yönelik meslek ve teknik eğitim ile yayım konularında bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkin bir şekilde faydalanılmalıdır.
9. Katma değeri yüksek ürünlerin geliştirilmesine, gen kaynaklarının korunmasına, ıslah çalışmalarına, nanoteknoloji ve biyoteknolojiye yönelik araştırmalara öncelik verilmeli, tarım ve gıda odaklı teknoparklar ile sektörel teknoloji platformlarının tesis edilmesi sağlanmalıdır.
10. Tarım ve gıda işletmelerinin güvenilir üretim için hijyen mevzuatına uyum süreci, modernizasyon yatırımlarıyla hızlandırılmalı ve bu amaçla söz konusu işletmelerin finansman ihtiyacına yönelik kaynak ve mekanizmalar çeşitlendirilmelidir.
11. Tarım ve işlenmiş tarım ürünlerinde güvenilirliğin denetimi etkinleştirilmeli, akredite bir kontrol ve denetim sistemi oluşturulmalı, genetiği değiştirilmiş organizma içerenler başta olmak üzere ileri teknoloji kullanılarak üretilmiş ürünlere yönelik biyogüvenlik kriterleri etkin olarak uygulanmalıdır.
12. Hayvancılıkta etçi tip sığır ve koyun yetiştiriciliğinin geliştirilmesine ağırlık verilmelidir. Uygulanan sağlık politikaları İşletme Odaklı Koruyucu Veteriner Hekimlik Sistemi ve hayvan refahını da içerecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.
13. Çayır ve mera alanlarının tespit, tahdit, tasnif ve ıslah çalışmaları hızlandırılmalı, daha etkin ve verimli kullanımı sağlanmalı, yem bitkisi ihtiyacı üretim ve ürün çeşitliliğindeki artışla karşılanmalıdır.
14. Özel ağaçlandırma uygulamaları ile orman vasfını kısmen ya da tamamen kaybetmiş araziler de badem, ceviz, alıç, böğürtlen vb. başta olmak üzere orman meyveleri ile özel müteşebbisler eliyle ağaçlandırılmalı ve böylelikle ekonomiye kazandırılmalıdır.
15. Kaliteli ve sürekli bal elde etmeye yönelik olarak, belirlenecek uygun alanlarda bal ormanları oluşturulması teşvik edilmelidir.
16. Su ürünleri yetiştiriciliğinde, çevresel sürdürülebilirlik gözetilerek, ürün çeşitliliği ve markalaşma ile uluslararası pazarlarda rekabet edebilirliğin artırılması sağlanmalıdır.
17. Mevcut sulama sistemlerinin kapalı devre şeklinde modernizasyonu sağlanmalı, sulama sistemlerinde güneş enerjisi kullanımı yaygınlaştırılmalı, bu alanda gerekli Ar-Ge ve teknoloji yatırımları özendirilmelidir.
18. Bölgede çeşitli noktalarda süt toplama merkezleri oluşturularak küçük üreticinin ürünün değerlendirilmesi sağlanmalıdır.
19. Hayvancılık üretim girdilerinin %60-70'ini oluşturan yem giderleri, hayvancılığın gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu alandaki destekleme uygulamalarına devam edilmelidir. Ayrıca, mera ıslah ve düzenlemeleri de bu konuda büyük önem taşımaktadır. Çünkü en ucuz yem ancak meradan sağlanabilmektedir. Bu anlamda özellikle modern süt sığırcılığı ve sığır besiciliği işletmesi kurmak isteyen çiftçilere hibe şeklinde destekler sağlanmalıdır.
20. Malatya Merkez ve ilçelerdeki çiftçilerin ürettiği süt ve süt mamullerinin değer fiyata satılamaması da

oldukça önemli bir sorundur. Bu durum en temelde ildeki çiftçilerin gelişmiş bir örgütlenme yapısına sahip olmamasından kaynaklanmakta ve hemen tüm ürünlerde pazarlama sorunlarının yaşanmasına yol açmaktadır.

21. Tarım ve hayvancılığa verilen teşvikler gerek icra kuruluşlarındaki uzmanların gerekse de yararlanacak üreticilerin takip edemeyeceği kadar karmaşık ve çok başlıklı hale gelmiştir. Bu durum teşviklerden etkin bir şekilde faydalanmayı zorlaştırmaktadır, bu yüzden uygulama daha sade ve daha anlaşılır hale getirilmelidir.
22. Tarımsal yayımdan sorumlu kuruluşlar tarımda ve tarımsal işlemlerde yaşanan hızlı değişimi de dikkate alarak yayım çalışmalarını daha sistematik ve daha yaygın hale getirmelidir. Bu konuda web siteleri, çiftçi mektupları, TV programları, tarla gösterileri, lider çiftçilere yönelik panel, konferans, çalıştay vb. tekniklerden daha etkin yararlanılmalı ve bu konuda yapılanlar bir paket program olarak kamuoyuna ve çiftçilere duyurulmalıdır.
23. Pazarlama alanında uygulanabilecek ortak tedbirlerin en önemlisi, bölge üreticisinin pazarlama gücünün artırılması için birleşmeye/kooperatifleşmeye önem verilmesidir. Ancak, tek başına birleşme/kooperatifleşmenin de etkin olmadığı, bölgede yürütülen saha çalışmaları sırasında sıklıkla belirtilmiştir. Özellikle önceki yıllarda oluşturulan bu çeşit ortak hareketlerin profesyonel olarak yürütülmesi ve sürdürülmesinde yaşanan sorunlar, başarısız örneklerle sonuçlanmıştır. Genel olarak bölgede ortak hareket etmekte yaşanan sorunlarla birlikte, bölge üreticileri birlik ve kooperatif gibi yapılara sıcak bakmamaktadırlar. Dolayısıyla, başarılı olabilecek örnek birlik veya kooperatiflerin yönetim (idare, muhasebe, teknoloji kullanımı vb.) ve sürdürülebilirlik (mali yönetim, pazarlama, vb.) eğitimleri ve sürekli danışmanlık ile desteklenmesi ve kendine yetebilir hale getirilerek ortak üretici hareketlerinin özendirilmesi gerekmektedir.
24. Bölge hayvancılığında bilinçlenmenin sağlanabilmesi için, model olabilecek büyük entegre tesislerin açılması da önemlidir. Türkiye genelinde büyükbaş hayvancılıkta sürülerin %67'sinin, küçükbaş hayvancılıkta ise sürülerin yaklaşık %47'sinin yirmi baştan küçük büyüklükte olduğu göz ardı edilmeden, orta büyüklükteki sürülerin gelişimi için gereken stratejiler (faizsiz kredi, vb.) uygulanmalıdır.
25. Sertifikalı organik bal üretimi için bölge önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgede üretilen balın kalitesinde etkili olan diğer faktör ise floradır. Bu floranın korunması ve sürdürülmesi için bal ormanları oluşturulması önemli bir araç olabilir.

12. ARAPGİR'DE SANAYİ

Malatya küresel rekabet endeks değeri açısından iller arasında 39., inovasyon yeteneği açısından 34., girişimcilik yeteneği açısından 41., teknolojik altyapı endeks değeri açısından ise 57. sıradadır. Oysa Malatya gibi illerin iç bölgelerde bulunma, liman ve arz merkezlerine uzaklık gibi dezavantajlı durumları ancak girişimcilik, yenilikçilik vb. alanlarda ortaya koyacağı ekstra başarılarla aşması beklenir.

İl ekonomisi çoğunlukla orta-düşük teknolojili gıda ve imalat sanayiye ve birincil (tarım, tekstil vs) sektör ürünlerine dayanmaktadır. Mevsimsel etkilere ve krizlerin etkilerine açık bu sektörler sürdürülebilir gelir açısından risklidirler. Dolayısıyla, katma değeri yüksek ürünler üretebilmek ve ihraç edebilmek için bölgede yenilikçiliğin geliştirilmesi ve ileri teknolojiye dayalı üretimin artırılması gerekmektedir. Bu anlamda yenilikçiliğin gelişmesi için kamunun öncü olduğu program ve projeler etkili olabilir, zira bölgedeki imalat sektörü işletmelerinin yaklaşık %30'u Ar-Ge faaliyetlerine belirli bir bütçe ayırmaktadır (Anonim, 2013b).

Arapgir'de sanayi pek gelişmemiştir. Bununla birlikte ilçede yaklaşık 100 işyerinden oluşan bir sanayi sitesi bulunmaktadır. Bu sitedeki işyerlerinin önemli bir kısmını demirci, mobilyacı, marangoz, doğramacı, kaynakçı, oto tamircisi ve elektrikçiler oluşturmaktadır. Bu işyerleri ilçenin ihtiyacını karşıladığı gibi çevre ilçe ve bağlı köylere de hizmet vermektedir.

Arapgir'de yıllar içinde ekonomik yapıda yaşanan değişme ve gerilemenin bir sonucu olarak yaşanan işsizlik ve buna paralel olarak üretken nüfusun büyük şehirlere göç etmesi, üretken nüfusun kaybına, ilçe ekonomisinde önemli bir yere sahip olan tarım ve hayvancılığın ise olumsuz etkilenmesine yol açmıştır.

Arapgir madencilik açısından çok zengin değildir. Bununla birlikte ilçede Memetuşağı civarında bentonit; Aktaş Köyü Koçubahçe civarında 30 m kalınlığında ve 400 m uzunluğunda hematit; Tohma Çayı boyunca 25 milyon m³, Arapgir Çayı boyunca ise 200.000 m³ beton ve sıva agregası muhtemel rezervleri bulunmaktadır.

13. ARAPGİR'DE ULAŞIM

Bütün yerleşim alanları için ulaştırma ve erişilebilirlik gelişmenin temelini oluşturur. İlke basit ve açıktır; ulaşamadığınız yeri geliştiremezsiniz. Zira toplumsal kalkınmanın itici gücü olan bilgi ve kültür yönetiminin, sanat faaliyetlerinin, enerji üretiminin, sanayileşme ve turizm ihtiyaçlarının alt yapısını ulaştırma sektörü oluşturmaktadır.

Ulaştırmanın gelişimi doğrudan ekonomik gelişme ile ilgilidir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile ulaşım sistemlerinin etkinliği arasında doğrusal bir ilişki vardır. Gelişmiş ülkeler yalnızca karayollarını değil bütün taşımacılık sistemlerini teknoloji ışığında düzene koymakta elektrik, su, yağmur suyu, ısıtma ve çöp toplama gibi alt yapı ihtiyaçlarını ulaştırma sistemleriyle birlikte tasarlamaktadırlar.

Türkiye’de yurt içi yük taşımacılığında karayollarının payı yüzde 90, yolcu taşımacılığında ise yüzde 95’dir. Sektörde küçük bir paya sahip olan deniz yolu yük taşımacılığının payı yüzde 2,8 seviyesindedir. Yurt dışı yük taşımalarında denizyolu, yolcu taşımalarında ise havayolu ağırlığını korumaktadır. Demiryolu yoğunluğu açısından Türkiye, AB üyesi ülkelerle karşılaştırıldığında en az yoğunluğa sahip ülkedir (Anonim, 2008a).

Malatya, Doğu Anadolu’dan batı bölgelere, Akdeniz’e ve Güneydoğu’ya giden yolların geçiş merkezi olması nedeni ile karayolları bakımından gelişmiştir. Malatya’da bulunan devlet yolları toplam uzunluğu 468 km, il yolları toplam uzunluğu 454 km, bölünmüş yol toplam uzunluğu ise 225 km’dir (Anonim, 2010a). Bu verilere göre Türkiye’deki devlet yollarının %1.5’i, il yollarının %1.9’u bölünmüş yolların ise %1.6’sı ilimizde bulunmaktadır. Bu rakamlar, bölge ve Türkiye ortalamalarıyla kıyaslandığında Malatya’nın iyi bir ulaşım ağına sahip olduğu söylenebilir.

Arapgir ilçe merkezinin Malatya ile bazı il merkezleri ve diğer ilçelere olan uzaklıkları Tablo 13.1’de verilmiştir.

Tablo 13.1. Arapgir’in, Önemli Merkezler ile Komşu İl ve İlçelere Uzaklığı

İl Adı	Uzaklık (Km)	İlçe Adı	Uzaklık (Km)
Ankara	666	Merkez	120
İstanbul	1.112	Akçadağ	158
İzmir	1.227	Arapgir	0
Bursa	1.066	Arguvan	51
Adana	488	Battalgazi	113
Antalya	1.132	Darende	210
Elazığ	92	Doğanşehir	161
Diyarbakır	248	Doğanyol	197
Adıyaman	242	Hekimhan	87
Kahramanmaraş	319	Kale	131
Sivas	226	Kuluncak	111
Erzincan	206	Pütürge	186
Tunceli	186	Yazıhan	90
Kayseri	380	Yeşilyurt	117

Kaynak: BİLSAM Ar-Ge Birimi

14. İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

14.1. Türkiye’de İstihdam ve İşsizlik

Türkiye’de her yıl yaklaşık 800 - 850 bin kişi çalışabilir çağ nüfusuna katılmaktadır. Yine bu sayının yaklaşık yarısı yani 400 - 450 bin kadar çalışma hayatına girmektedir. Her yıl yaklaşık 150 - 200 bin kişinin tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörüne kaydığı da dikkate alınır, Türkiye’nin var olan işsizliği şimdiki düzeyinde tutmak için dahi her yıl ortalama 600 - 700 bin kişiye iş üretmesi gerekmektedir. Bu sayının yakalanması işsizlik oranını sabit tutacak, altına düşülmesi işsizlik oranını artıracak, üzerine çıkılması ise işsizlik oranını azaltacaktır.

Mevcut durumdaki yaklaşık 3 milyon işsiz varlığı da dikkate alınır, işsizlik sorununu çözebilmesi için Türkiye’nin 10 yıl süreyle her yıl bir milyon kişiye iş üretecek bir projeksiyon geliştirmesi gerekmektedir. Oysa Türkiye 2003 - 2010 yılları arası her yıl ortalama 550 bin kişi istihdam edebilmiştir. Bununla birlikte 2011 ve 2012 yıllarında bir milyon hedefi yakalanmıştır.

Tarım sektöründe istihdamın azalması sonucunda ve 2001 krizinin etkisiyle işsizlik oranı 2000 yılında % 6,5 iken, 2005 yılında % 10,3’e, 2008 yılında % 13,6’ya, 2009’da ise %15,5 seviyesine yükselmiştir. Ancak, son iki yılda işsizlik oranında belirgin bir gerileme görülmüş ve bu oran %10’un altına düşmüştür. Genel işsizlikten yaklaşık iki kat daha fazla olan genç işsizlik ise hala önemini korumaktadır.

2012 yılı itibarıyla Türkiye’de toplam iş gücü 27 milyon 812 bin, toplam istihdam ise 25 milyon 367 bin kişidir. 2 milyon 541 kişi ise işsizdir. Buna göre işsizlik oranı %9,1’dir. Tarım dışı işsizlik oranı %11,4’dür. Genç nüfus işsizlik oranı ise %18,1’dir.

Yine 2012 itibarıyla Türkiye’de işgücüne katılım oranı ise %50,7’dir. Ülkemizde 15 yaş üstünde yaklaşık 54 milyon kişi var olup bunlardan 27 milyon işgücü piyasasının dışındadır. İşgücüne dâhil olmama sebepleri ise %14,8’i için eğitim – öğretim, %14,4’ü için emeklilik, %12,6’sı için çalışamaz halde olmak, %44,6’sı için ev işleriyle meşguliyet, %7,2’si çalışmaya hazır olup iş aramak olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2012).

14.2. Malatya’da İstihdam, İşgücü ve İşsizlik

İş-Kur kayıtlarına göre Aralık 2012 tarihi itibarıyla Malatya’da 26 960 kayıtlı işsiz vardır. Bu rakamlar 2007 yılında 10.200, 2008 yılında 15.169, 2009 yılında 25.125, 2010’da 21.487 kişidir. Üç yıl üst üste %50’nin üzerinde artan işsiz sayısı 2010 yılından itibaren inişe geçmiştir (Anonim, 2012).

İlimizdeki işsizlik sorununun çözülmesinde işadamlarına daha fazla sorumluluk düşmektedir. İlimizde istihdamdaki büyüme oranı genel ekonomik büyümenin oldukça gerisinde seyretmektedir. Ekonomideki iyileşme aynı oranda istihdama yansımamaktadır. Yine ilimiz sanayisinin Türkiye ekonomisindeki payı, istihdamdaki payın çok üzerindedir. Tüm bunlar elde edilen kâr artışının istihdam artışına yol açmadığı, işletmelerin elde ettiği büyümeyi işçi artışıyla sağlama yerine çalışma saatlerini artırarak sağlama eğiliminde olduklarına işaret etmektedir.

İlimizdeki toplam 6.468 civarındaki işletmenin yaklaşık yarısı sadece bir kişiyle çalıştırılmaktadır. 250'den fazla eleman çalıştıran işletme sayısı sadece 16'dır. Bu rakamlar, Malatya'nın istihdam sağlama kapasitesinin istenilen seviyede olmadığını göstermektedir.

14.3. Arapgir'de İşsizlik

Arapgir ve diğer ilçelerin işsizlik durumu İş-Kur kayıtları dikkate alınarak aşağıya çıkarılmıştır (Tablo 14.1).

Tablo 14.1. İlçelerin İşsizlik Durumu

İlçeler	İşsiz Sayısı
Akçadağ	3167
Arapgir	917
Arguvan	476
Doğanyol	170
Kale	201
Pütürge	795
Battalgazi	3.279
Darende	1.921
Kuluncak	688
Doğanşehir	3.205
Yazıhan	1.808
Hekimhan	3.125
Yeşilyurt	2.176
Merkez	10.879
Toplam	26.960

Kaynak: İş-Kur Kayıtları, 2012

15. ARAPGİR DURUM ANALİZİ (GZFT Analizi)

Başarılarımız / Kazanımlarımız

- Kültür ve tarihi varlıkların korunması ve günümüze taşınması,
- Turizmde potansiyel ve pratik açıdan yakalanan düzey,
- Bağcılık ve sebzeçilik alanında yakalanan düzey,
- Küçükbaş hayvancılık ve su ürünleri üretimi alanında yakalanan düzey,
- Toplumsal düzeyde birlik ve beraberlik bilincinin gelişmiş olması,
- İlçenin gelişimi konusunda bir farkındalık oluşturulması,

Güçlü Yanlarımız

- Tarihi bir kent kimliğine sahip olması,
- Çok kültürlülüğe yatkın insan yapısı,
- Bağcılık ve sebzeçilik alanında iyi bir düzey yakalaması,
- Küçükbaş hayvancılık ve su ürünleri üretiminde iyi bir düzey yakalaması,
- İlçe dışı insan kaynağının ilçeye karşı duyarlılığı,
- İlçe düzeyinde yerel basının varlığı ve tarihi bir geçmişe sahip olması,
- Sivil toplum kuruluşu oluşturmaya yönelik ilgi ve farkındalık,
- Zengin bitki çeşitliliği ve endemik türlerin varlığı,
- Güney ve Kuzey karayolu hattı üzerinde olması,
- El sanatlarının gelişmişlik düzeyi,
- Geleneksel mutfak kültüründen kaynaklanan turizm potansiyeli,
- İnisiyatif üstlenmek isteyen kadın varlığı.

Zayıf Yanlarımız / Sorunlarımız

- Malatya şehir merkezine uzaklığı,
- İlçe dışına yaşanan negatif göçün bir türlü durdurulamaması,
- Nitelikli işgücü yetersizliği,
- İşsizlik ve yoksulluk,
- Sulama imkânlarının yetersizliği ve sulanan tarım arazisi varlığının azlığı,
- Gençlere yönelik sosyal, kültürel ve sportif alt yapının yetersizliği.

Fırsatlar

- Malatya'nın büyük ve bütün şehir olması,
- Yerleşme eğilimi ve âdemi merkezîyetçi yaklaşımların yükselişte olması,
- Malatya'nın ülkede cazibe merkezi olarak belirlenen 12 ilden biri olması,
- Yeni inşa edilen güney kuzey karayolunun sunduğu fırsatlar,
- Doğa turizminin sunduğu fırsatlar,
- Biyolojik çeşitlilikten kaynaklanan milli park olma fırsatı,
- İlçe dışı insan kaynağı potansiyelinin sunduğu fırsatlar.

Risk ve Tehditler

- Yapılması düşünülen HES 'in su kaynaklarını azaltma riski,
- Ahşap yoğunluğundan kaynaklanan yangın riski,
- Deprem bölgesi olmaktan kaynaklanan riskler.

16. ARAPGİR İÇİN STRATEJİK SEKTÖRLER

Bir il ya da ilçenin gelişme potansiyeli taşıdığı her alanda gelişme göstermesi mümkün değildir. Bu yüzden Arapgir için ekonomik gelişimi sürükleyici bir sektörün ana gelişme eksenini belirlemesi, diğer sektörlerin de bu ana eksen etrafında geliştirilmesi gerekir. Bu sektör, Arapgir ekonomisinin bel kemiğini oluşturan tarım ve hayvancılık olabileceği gibi potansiyel vadeden kültür ve turizm gibi alanlardan biri de olabilir.

Bir bölge için ana gelişme eksenini oluşturacak ana sektör ile diğer ilgili sektörleri belirlemek için aşağıdaki ölçütleri göz önüne almak gerekecektir (Koçer, 2007).

- Bölge için gelişme potansiyeli taşıması,
- Yeterli istihdam alanı oluşturması,
- Hem küçük, hem de büyük sermayeli yatırımlara açık olması,
- Geleceğin sektörleri arasında olması,
- Var olan insan gücü niteliklerine ve altyapısına dayanıyor olması,
- Yüksek katma değer sağlaması,
- Doğal yapıya uygun bir çevre kullanımı gerektirmesi,
- Sürdürülebilir bir gelişme sağlayabilmesi,
- Ulusal destek planları içinde yer alma şansının yüksek olması,
- Mevcut imkânlar üzerinden hızlı örgütlenebilir ve hızlı sonuç üretilebilir olması,
- Tarım istihdamından uzaklaştırılacak kitleye de iş alanları yaratacak olması,
- Dünyadaki gelişme trendinin desteklediği bir gelişme eksenini olması.

Türkiye’de son yıllarda tarım sektörünün gerek toplam katma değer ve gerekse istihdam içindeki payı hızla azalmaktadır. Türkiye’de büyümenin sektörel yapısına bakıldığında, en büyük katkının sanayi sektöründen geldiği görülmektedir. Son yılların en hızlı gelişen sektörü ise hizmetler sektörüdür.

Yukarıda bahse konu olan trend devam ederse tarımın ülke ekonomisine sağladığı katkı ve ürettiği katma değer azalmaya devam edecektir. Bu yüzden hızlı gelişme ihtiyacı ile yüz yüze olan Arapgir gibi yerleşim merkezlerinin tarımdan ziyade turizm vb. alanlara ağırlık vermesi daha anlamlı olacaktır.

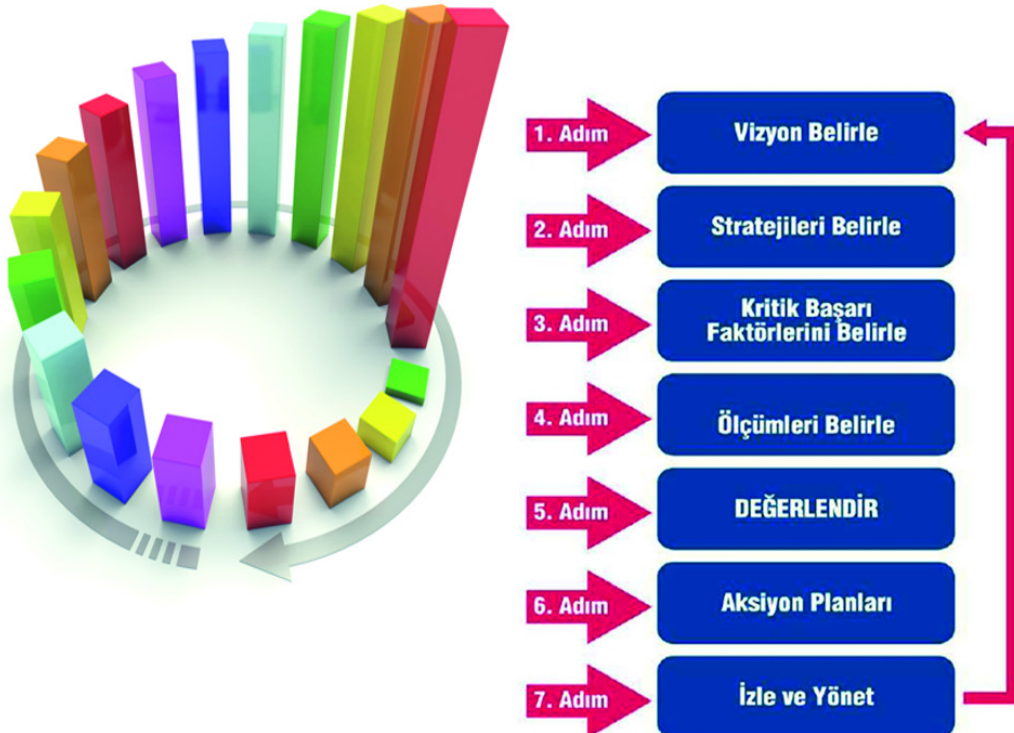
Bu yüzden yapılan çalışmada Arapgir için yukarıdaki değerlendirmeler de göz önüne alınarak ana gelişme alanları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1. Kültür ve Turizm
2. Tarım ve Hayvancılık (üzüm, kavun, küçükbaş hayvan ve arıcılık)
3. Tarımsal Sanayi (Üzüm İşleme, Süt Ürünleri İşleme vs)

17. ARAPGİR İLÇESİ İÇİN STRATEJİK AMAÇLAR

İlçenin mevcut imkânları, potansiyeli, sorunları, güçlü yanları, zayıf yanları ve fırsat olarak değerlendirilebilecek unsurları dikkate alındığında ilçe için stratejik amaçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

1. Negatif göçü durdurmak,
2. Yoksulluk sorununu çözmek
3. Eğitim ve sağlık göstergelerini iyileştirmek, okuryazar olmayan nüfusu azaltmak,
4. İl, ülke ve dünya ortalamalarının altında olan orman alanlarını arttırmak,
5. İlçenin su kaynakları ile sulanan arazi oranını arttırmak ve geliştirmek,
6. Turizm potansiyelini harekete geçirmek,
7. Bağ ve sebzeçilikte kalite ve katma değeri artırmak,
8. Küçükbaş hayvancılıkta potansiyel sınırlarını yakalamak,
9. Tarımsal sanayiye geliştirmek ve "Tarım İhtisas Sanayi Bölgesi" oluşturmak,
10. Dokumacılık ve kervancılık gibi sektörleri yeni versiyonlarıyla canlandırmak,
11. Sarıçiçek ve Göladağı gibi yaylaların turizm, bal üretimi ve diğer alanlardaki potansiyelini harekete geçirmek,
12. Tarihi cami, han, konak, köprü, kaya mezarları vb. unsurlardan kaynaklanan turizm potansiyelini açığa çıkarma,
13. AR – GE, inovasyon ve markalaşma çalışmalarını hızlandırmak.

18. ARAPGİR İÇİN KENTSEL GELİŞİM YOL HARİTASI

Bu konuda sorulması gereken ilk soru “planlı ve sürdürülebilir bir kentsel gelişimi nasıl sağlayabiliriz?” sorusu olmalıdır. İkinci aşamada ise “nereden başlamalı?”, “ne yapmalı?” ve “nasıl yapmalı?” soruları önemli hale gelecektir. Bu sorulara cevap olabilecek bazı öneriler aşağıya alınmıştır;

1. Öncelikle ilçe ile ilgili temel göstergeler belirlenerek bir durum tespiti ve analizi yapılmalıdır.
2. İlçeyi farklı kılan unsurlar ve kimlik özellikleri tespit edilmelidir.
3. İlçe için bir vizyon (İlçe Vizyonu) belirlenmelidir.
4. Kapsamlı bir “İlçe Gelişim Planı” hazırlanmalı, bu plan çerçevesinde ilçenin gelişimi için stratejik amaçlar, genel hedefler, önemli projeler vs ortaya konulmalıdır.
5. Kamu, özel sektör ve STK’ların da katılımıyla ilçenin “Kentsel Gelişim Stratejik Planı” hazırlanmalıdır.
6. 1/100 000’lik “TRB1 Bölge Planı”, 1/25 000’lik “Malatya Çevre Düzeni Planı” ve yeni çıkan 6360 sayılı Büyükşehir Belediyeleri yasasına uygun olarak ilçenin ileriye dönük konut, sanayi, tarım, turizm, sağlık, eğitim, ulaşım vb alanlar belirlenmelidir.
7. Bölge ve il çevre düzeni planından sonra bu planlarla uyumlu olarak arazilerin imar durumu, bölge tipleri, yapı yoğunluğu, ulaşım hatları, park alanları vb göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere 1/2000 ya da 1/5000 ölçekli “İmar Ana Planı” (İmar Master Planı) hazırlanmalıdır. Daha sonra ise kullanılacak alanla ilgili daha çok ayrıntı veren 1/1000 ölçekli “Uygulama İmar Planları” hazırlanmalıdır. Gerek ilimizde gerekse ilçelerimizde yıllardır bu aşamadan önceki planlar olmadığı için uygulama imar planları maalesef “parça bütün ilişkisinden” bağımsız bir şekilde uygulanmıştır. Bu ise il ve ilçelerimizin plansız bir şekilde gelişmesine yol açmıştır.
8. Bu çalışmalar kapsamında ilçenin gelişim eksenleri, stratejik sektörleri ve rekabet üstünlüğü olan alanlar belirlenmelidir.
9. Belirlenen vizyon ve hazırlanan plan çerçevesinde her kurumun görev ve sorumluluk alanları açıkça ortaya konulmalıdır.
10. İlçenin gelişiminde etkili olan bütün kurumlar için performans kriterleri tespit edilmelidir.
11. İlçede yetenekli, nitelik sahibi, sosyal zekâ ve iletişim becerisi açısından gelişmiş kadroların yetiştirilmesi için mekanizmalar oluşturulmalı ve bu konuda STK’ların daha aktif olması sağlanmalıdır.
12. Türkiye ve dünyadaki gelişmeler takip edilmeli, kentsel ekonomiler ve yerel kalkınma alanında yaşanan değişimler iyi okunmalı ve geleceğe yönelik projeksiyonlar buna göre belirlenmelidir.
13. Türkiye’nin 2023 yılında en büyük on ekonomiden biri olma ulusal hedefiyle uyumlu yerel hedefler belirlenmelidir.
14. Bu çalışmaların tamamına, ilgili bütün paydaşların katılımı sağlanmalı, özellikle kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında yoğun işbirliği oluşturulmalıdır.
15. İlçedeki bütün kurumların planlı bir çalışma sistemi benimsemesi sağlanmalı, özellikle her kurumun yılın başında çalışma programını, yılın sonunda ise faaliyet raporunu kamuoyuna açıklaması sağlanmalıdır.
16. Bütün bu süreçleri takip etmek ve kurumlararası eşgüdümü sağlamak üzere mümkün mertebe herkesi temsil edecek bağımsız bir kurum ya da bir platform oluşturulmalıdır.

19. ARAPGİR İÇİN VİZYON ÖNERİSİ

Turizm, küçükbaş hayvancılık ve bağcılık alanlarında bölgesel merkeze dönüşmüş; üzümü, kavunu, doğası ve yetiştirdiği çok sayıdaki tarihi, kültürel ve siyasi kişiliklerle bilinen; kültür, turizm ve tarım kenti Arapgir.

20. ARAPGİR İÇİN PROJE ÖNERİLERİ

İlçenin sorunları, güçlü ve zayıf yanları, ilçeyi bekleyen fırsat ve tehditler ile stratejik sektörler ve stratejik amaçlar dikkate alındığında Arapgir için kısa, orta ve uzun vadede gündeme alınabilecek projelerden bazıları aşağıya çıkarılmıştır.

1. Arapgir Kent Müzesi,
2. Küçükbaş Hayvancılık Gelişim Projesi,
3. Doğa Kaynakları Gelişim Projesi,
4. Arapgir Merkezli Yukarı Fırat Havzası Kültür Turları Projesi,
5. Gurbetteki Genç Nüfusa Yönelik Kültürel Hafızanın Oluşturulması,
6. Turizm Amaçlı İpek Böcekçiliği Projesi,
7. Tarımsal Sanayi Gelişim Projesi,
8. Trekking Yürüme Yolları Projesi,
9. Arapgir Yemeklerini Tescil Projesi,
10. Turistik Amaçlı Manusa Dokuma Geliştirme Projesi,
11. Şifalı Bitkiler Gelişim Projesi.

Mesut TÜMER Arşivi

21. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Arapgir için yapılacakların başında bir ilçe vizyonu geliştirilmesi gelmelidir. Daha sonra bu vizyona uygun stratejik amaçlar ve hedefler belirlenmeli ve bu hedeflere ulaşılabilmesi için yapılması gerekenler planlanmalıdır. İlçenin bir gelişim ve çevre düzeni planı olmalı, bu plan sürekli zenginleştirilmeli, geliştirilmeli ve revize edilmelidir.
2. İlçe son 20 yıl içinde nüfusunun yarısını kaybetmiştir. Nüfus kaybı hâlâ devam etmektedir. Sürekli nüfus kaybeden bir kentsel alanı geliştirmek mümkün değildir. Bu yüzden bir an önce yaşanan bu göçü durduracak tedbirler alınmalıdır.
3. İlçenin stratejik unsurlarını, güçlü yanlarını ve ilçeyi diğer ilçelerden farklı kılan kimlik unsurlarını öne çıkaran bir tanıtım stratejisi hazırlanmalı, her ortam ve fırsat değerlendirilerek ilçenin tanıtımı yapılmalıdır. Bu tanıtım stratejisi turizm potansiyeli, kültürel kimliği ve Köhnü Üzümlü gibi önemli tarımsal ürünleri üzerine bina edilmelidir.
4. İlçenin kültürel unsurlarını ve insan özelliklerini öne çıkaran uluslararası bir festival düzenlenmeli ve bu organizasyon ilçe tanıtım stratejisinin önemli ayaklarından biri haline getirilmelidir. Bu festivale ilçenin il içi, il dışı ve yurt dışı insan kaynağının katılımı özellikle sağlanmalıdır.
5. Kentsel dönüşüm yaklaşımı çerçevesinde yeni imar alanları açılmalı, kentsel altyapı tamamlanmalı, özellikle kadın, genç, engelli ve yoksul vatandaşların kolaylıkla istifade edebilecekleri yeni sosyal yaşam alanları oluşturulmalıdır.
6. Kırdan kente göçü tetikleyen temel faktörler arasında yer alan kırsal alandaki ulaşım altyapısının yetersizliği giderilmeli, ilçeyi ile ve köylere/beldelere bağlayan yollar geliştirilmelidir.
7. "Herkes için kent" yaklaşımı esas alınarak kentsel hizmetlere engelli, yaşlı ve hareket kısıtlılığı olan herkesin erişebilmesi sağlanmalı, yeni yapılacak planlama ve kentsel tasarımlarda toplumun dezavantajlı kesimleri dikkate alınmalıdır.
8. Gençlerin kentsel yaşama ve karar alma süreçlerine katılımı için etkin bir program uygulanmalıdır. Bu konuda ilgili bütün tarafların katılımıyla bir "Gençlik Gelişim Stratejisi" hazırlanmalı ve bu çerçevede kısa, orta ve uzun vadede yapılacaklar ortaya konulmalıdır.
9. İlçenin kültürel geleceğini kurgularken, kültür insanlarının görüş ve önerileri alınmalı, resmi ve gayri resmi platformlar oluşturulmalı ve bu etkinlikler yolu ile ilçenin kültür iklimine olumlu katkı sağlanmalıdır. Bu uygulama farklı toplumsal kesimlerin aynı iklimde buluşmalarını da

sağlayacaktır. "Arapgir Platformu" adıyla aylık periyotlarla gerçekleştirilecek bir toplantı, bundan sonra nelerin yapılması gerektiğinin ortaya çıkması açısından anlamlı bir başlangıç olabilir.

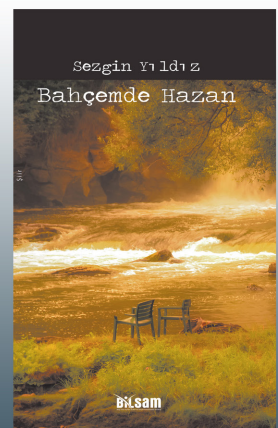
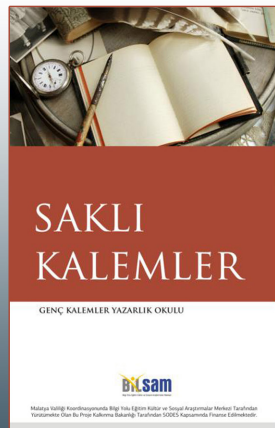
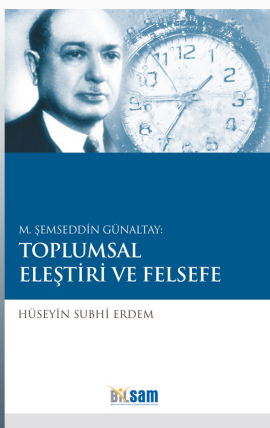
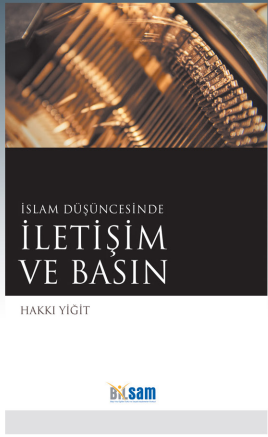
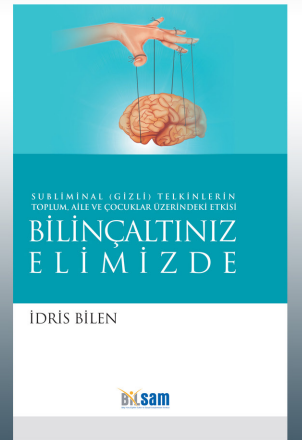
10. İstihdamın artırılması için iş gücünün niteliğini geliştirici eğitim programları artırılmalı, girişimcilik kültürü geliştirilmeli ve yeni istihdam alanları oluşturulmalıdır.
11. Tarımda verimliliğin artırılması için, AR-GE, eğitim ve yayım faaliyetleri artırılmalı, modern sulama sistemlerinin kullanımı yaygınlaştırılmalı, kümelenme çalışmaları özendirilmeli, çayır ve meraların ıslahı sağlanmalı, hayvancılıkta yüksek verime sahip tür, ırk ve çeşitlerin yetiştiriciliği teşvik edilmelidir.
12. AB projelerine yönelik kırsal tabanlı gelir getirici faaliyetlerin desteklenmesi için ilçeler bazında yeni projeler üretilmelidir.
13. Özel ağaçlandırma uygulamaları ile orman vasfını kısmen ya da tamamen kaybetmiş arazilerin de badem, ceviz, alıç, böğürtlen vb. başta olmak üzere orman meyveleri ile özel müteşebbisler eliyle ağaçlandırılmalı ve böylelikle ekonomiye kazandırılmalıdır.
14. İlçenin florası ve doğal yapısı küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ve arıcılık için uygun bir altyapıya sahiptir. Tarımın bu alanlarının geliştirilmesine yönelik projelere öncelik verilmelidir.
15. Süt ve süt ürünleri alanındaki örgütlerin güçlendirilmelidir. (Toplama, nakliye ve işleme tesisleri)
16. İlçede kişi başına düşen GSYİH değerinin, en azından Türkiye ortalamasını yakalayabilmesi için ilçenin iç dinamikleri harekete geçirilmeli, daha yüksek bir yıllık büyüme hedeflenmeli, bunun gerçekleştirilmesi için planlar hazırlanmalıdır.
17. Son yıllarda sağlıklı ve natürel gıdalara olan talebin hızla arttığı dikkate alınarak organik tarım ve iyi tarım uygulamaları yaygınlaştırılmalı, modern işleme, depolama ve nakliye yöntemleri geliştirilmelidir.
18. Markalaşma, kalite ve standardizasyon, türev ürünler, pazarlama ve tanıtım konularında bir eylem planı hazırlanmalı ve özellikle ürün geliştirme ve tanıtım konusunda bazı profesyonel firmalarla irtibata geçilmelidir.

19. Arapgir’de tarımsal üretimi kısıtlayan en önemli faktör su sorunudur. Bu açıdan DSİ ve İl Özel idare sekreterliği ile işbirliği yapılarak; sulama suyu yeterli hale getirilmelidir. Sulama organizasyonları iyileştirilmeli ve sulama suyunun fiyatı düşürülmelidir.
20. Kalıcı ve sürekli başarı için ortaklaşa üretim ve paylaşım modelleri teşvik edilmeli, kooperatifçilik, makine müteahhitliği ve makine ringleri gibi makine ortak kullanım modelleri özendirilmelidir.
21. Kamu arazilerinden altyapısı tamamlanmış arsalar üreterek ve uygun finansman modelleri geliştirilerek konut sorunu çözülmelidir.
22. Bölgenin jeolojik yapısı, sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması için doğal afet risklerinin dikkate alınmasını ve bölgede yapılacak fiziki ve toplumsal düzenlemelerin, bölgenin birinci derecede deprem kuşağında olduğu bilgisi doğrultusunda gerekli kılmaktadır. Bölgede, depremselliğe ve afetlere karşı hazırlıklı bir gelişmenin planlanması stratejik önemdedir.
23. Kırsal alanda yer alan depreme karşı dayanıksız kerpiç yapıların yapı stoğu içinde önemli bir yer tuttuğu dikkate alınarak bu yapıların dönüştürülmesi yönünde özendirici ve teşvik edici uygulamalar hayata geçirilmelidir.
24. Toplu konut uygulamalarının yörenin geleneksel konut dokusu göz önünde bulundurularak hayata geçirilmesi gerekmektedir.
25. İlçedeki turizm rotalarını gösteren haritalar ve turizm değerlerini tanıtan görsel ve yazılı materyaller hazırlanarak bölgedeki turistik tesislere ve bölgeiçi/bölgedışı seyahat acentelerine dağıtılmalıdır.
26. Arapgir’de Onar Köyü Kaya Mezarları ve Eski Şehir Vadisi içerisindeki patika yolların karayolu erişimine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi.
27. Yapılan istatistiklere göre ülkemiz topraklarının %92’si nüfusumuzun % 95’i, sanayi tesislerinin kurulduğu yerlerin % 92’si, barajlarımızın büyük bölümü çeşitli derecelerde deprem görülebilecek araziler üzerinde yer almaktadır. Bu nedenle ilçe, il, bölge ve ülke olarak her düzlemde deprem riskine karşı gerekli tedbirler alınmalıdır.

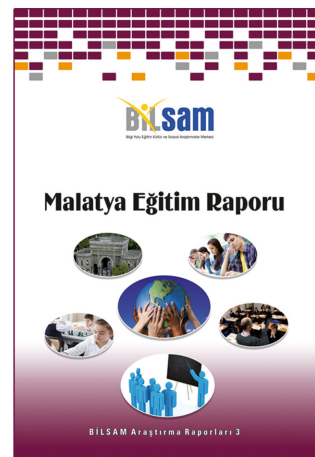
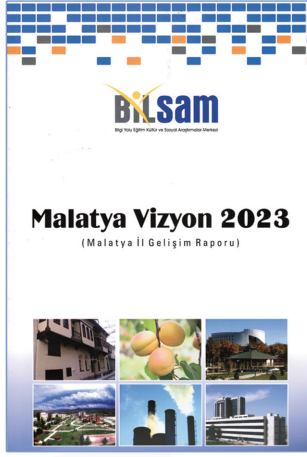
KAYNAKLAR

1. Anonim 2004. İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. DPT, Ankara.
2. Anonim, 2007a. Türkiye Çevre Durum Raporu, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
3. Anonim, 2007b. Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberliği Eylem Planı (2008-2012). T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
4. Anonim, 2008a. Dokuzuncu 5 Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013) 2008 Yılı Programı DPT Matbaası, Ankara.
5. Anonim, 2008b. Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi Ve Eylem Planı, KENTGES.
6. Anonim, 2008c. Elazığ ve Malatya İl Çevre ve Orman Müdürlükleri.
7. Anonim, 2008d. Malatya Ağaçlandırma Seferberliği Eylem Planı 2008-2012 T.C Malatya Valiliği İl Çevre Ve Orman Müdürlüğü.
8. Anonim, 2009a. www.tigem.gov.tr Erişim Tarihi 25.12.2009
9. Anonim, 2009b. TİGEM Tarımsal Eğitim Daire Başkanlığı, 2012
10. Anonim, 2009c. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2009 Nüfus Sayımı
11. Anonim, 2010a. Karayolları Genel Müdürlüğü Kayıtları, Ankara.
12. Anonim 2011a. TİGEM Sultansuyu Tarım İşletmesi Kayıtları, 2011
13. Anonim 2011b. Türkiye Çevre Durum Raporu. İl Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ankara
14. Anonim 2011c. Malatya Çevre Durum Raporu İl Çevre ve Şehircilik Mdürölüğü Malatya
15. Anonim, 2012a. İş-Kur Malatya İl Müdürlüğü Kayıtları
16. Anonim, 2012b. Malatya Tarım İl Müdürlüğü Kayıtları
17. Anonim, 2012c. : TRB1 Bölgesi Çevre Düzeni Planı, 2012
18. Anonim, 2013. Akçadağ Kaymakamlığı Kayıtları
19. Anonim 2013a. Onuncu 5 Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018). Kalkınma Bakanlığı, Ankara.
20. Anonim 2013b. TRB1 Bölge Raporu, 2014-2023 (Taslak), FKA, Malatya
21. Anonim 2013c. M.T.A. Orta Anadolu Dördüncü Bölge Müdürlüğü Kayıtları
22. BİLSAM, 2009. Malatya Kayısı Raporu.
23. BİLSAM, 2011. Malatya Vizyon 2023 (İl Gelişim Raporu).
24. BİLSAM, 2013. Malatya Eğitim Raporu.
25. Güngör, B. B, 2012. Taş Atma Kültürü
26. Koçer, A. T., 2007. Malatya Bölgesel Orta Merkez (BOM) Gelişim Planı Çerçeve Çalışması.
27. KUDEB, 2012. Malatya Kent Rehberi, Malatya Valiliği ve KUDEB, Malatya.
28. MEB, 2012 Kayıtları
29. MEM İstatistik Şubesi Kayıtları, 2012
30. Sümer, G. Ç., Özcan, A., 2011. Türkiye'de Kalkınma Öncelikli Yörelere Politikası ve Kentleşme Üzerine Etkileri, 1. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı Bildirileri 22-23 Eylül 2011 FKA 2011 Malatya
31. URAK, 2009. URAK, 2009. İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2008-2009, İstanbul.
32. TÜİK, 2009 Kayıtları
33. TÜİK, 2012 Kayıtları
34. TÜİK ve MEM 2011 Kayıtları

KÜLTÜR YAYINLARI

ARAŞTIRMA RAPORLARI

NOTLAR

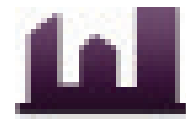
[illegible]

insan

bilgi

farkındalık

Hüseyinbey Mah. Azıtlar 1. Sokak No. 4 İstanbulluoğlu Konağı MALATYA

Telefon: 0422 323 69 80 / 0507 748 06 43 Faks: 0422 323 36 33

Web: www.bilsam.org; E-mail: bilgi@bilsam.org